

Ungdomar som upplevt familjevåld

En litteraturstudie om faktorer som bidrar till hjälpsökande
och mottagande av professionell hjälp

Tina Sundqvist

Examensarbete
Det sociala området
2016

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	5702
Författare:	Tina Sundqvist
Arbetets namn:	Ungdomar som upplevt familjevåld - En litteraturstudie om faktorer som bidrar till hjälpsökande och mottagande av professionell hjälp
Handledare (Arcada):	Åsa Rosengren
Uppdragsgivare:	Vaikuttavat tavat (VATA)
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med min studie är att sammanställa kunskap om vilka faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker eller mottar professionell hjälp. Studien svarar i en form av litteraturstudie på forskningsfrågorna: Vilka faktorer bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp? Vilka faktorer påverkar på att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp? Teoretisk referensram för arbetet är socialpedagogisk handlingskompetens i arbetet med unga, professionellt bemötande, Madsens socialpedagogiska bildningsblomma och empowerment. Resultatet visar att sådana faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld söker eller mottar professionell hjälp är bl a att den professionella kan identifiera familjevåld och känner till dess inverkan på ungdomen. Enligt resultat påverkar ett professionellt bemötande positivt på att ungdomen söker eller mottar hjälp. Det kom även fram att ungdomar uppskattar stödjande verksamhet och professionella som ser de unga och tar dem på allvar. Enligt resultatet är sådana faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp det att ungdomar använder olika strategier för att avstyra våldet och för att orka, som t.ex. positivt tänkande. Även relationen till föräldrar och socialt nätverk, förhållningsättet till professionell hjälp, påverkan av våldet och orsaker till misstro för de professionella, var faktorer som bidrog att de inte sökte hjälp. Enligt resultatet ville ungdomarna även att någon utomstående skulle ingripa i familjens situation om ungdomen inte själv orkade eller vågade göra något åt saken.</p>	
Nyckelord:	Ungdomar som upplevt familjevåld, Bemötande, Professionella, Ungdomsperspektiv
Sidantal:	72
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	1.6.2016

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaaliala (AMK)
Tunnistenumero:	5702
Tekijä:	Tina Sundqvist
Työn nimi:	Perheväkivaltaa kokeneet nuoret- Kirjallisuustarkastelu edistävistä tekijöistä ammattiavun hakemiseen ja vastaanottamiseen
Työn ohjaaja (Arcada):	Åsa Rosengren
Toimeksiantaja:	Vaikuttavat tavat (VATA)
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli koota tietoa tekijöistä mitkä edistävät perheväkivaltaa kokeneiden nuorten ammattiavun hakemista ja vastaanottamista. Opinnäytetyö on kirjallisuuskatsaus. Tutkimuskysymykset olivat: Mitkä tekijät saavat perheväkivaltaa kokeneet nuoret hakemaan apua ja ottamaan vastaan tukea ammattilaisilta sekä mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että perheväkivaltaa kokeneet nuoret eivät hae ammattiapua? Tutkimuksen teorettisessa viitekehysessä käsitellään sosiaalipedagogista toimintapätevyyttä (Madse- nin sosiaalipedagoginen toimintapätevyys ja empowerment) työssä nuorten kanssa sekä ammattimaista kohtaamista. Tutkimuksen tulokset osoittivat että sellaisia tekijöitä mitkä vaikuttavat perheväkivaltaa kokeneiden nuorten avun hakemiseen tai vastaanottamiseen on mm ammattilaisen kyky tunnistamaa perheväkivaltaa ja sen vaikutusta nuoreen. Tutki- muksen tulosten mukaan myös ammattimainen kohtaaminen vaikutti positiivisesti, siihen hakevatko tai vastaanottavatko nuoret apua. Nuoret arvostavat tukevia toimintoja ja am- mattilaisia, jotka näkevät nuoret ja ottavat heidät vakavasti. Tulokset osoittivat myös, että on osoitettavissa tekijöitä, jotka estävät perheväkivaltaa kokeneita nuoria hakemasta am- mattiapua. Se että nuoret käyttävät erilaisia selviytymisstrategioita estääkseen ja välttääk- seen väkivaltaa voi johtaa siihen, että he eivät hae apua. Myös nuorten suhde heidän van- hempiinsa, sosiaaliset verkostojen vaikutus, suhtautuminen ammattiapuun, väkivallan vai- kutus ja luottamuksen puute ammattilaisia kohtaan olivat tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen että nuoret eivät hae apua. Tulosten mukaan nuoret halusivat ulkopuolisen apua ja sitä, että joku puuttuu perheen tilanteeseen, mikäli nuori itse ei jaksanut tai uskaltanut tehdä mitään asialle.</p>	
Avainsanat:	Nuoret jotka ovat kokeneet perheväkivaltaa, Kohtaaminen, ammattilaiset, Nuorten näkökulma
Sivumäärä:	72
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	1.6.2016

INNEHÅLL

1	Inledning.....	7
1.1	Syfte och frågeställningar	8
1.2	Arbetslivsrelevans	8
1.2.1	<i>Centrala begrepp.....</i>	<i>9</i>
2	BAKGRUND.....	10
2.1	Tidigare forskning om familjevåldets mångfald och dess påverkan på individen	12
2.1.1	<i>Riskfaktorer för våldsamt beteende av ungdomar .....</i>	<i>12</i>
2.1.2	<i>Mäns erfarenheter av våld som unga.....</i>	<i>13</i>
2.1.3	<i>Betydelsen av kontakten med umgängesförälder .....</i>	<i>13</i>
2.1.4	<i>Professionella bör ta våld till tals med sina klienter.....</i>	<i>14</i>
2.1.5	<i>Hur ungdomar upplevt familjevåld.....</i>	<i>15</i>
2.2	Sammanfattning av tidigare forskning.....	16
3	TEORETISK REFERENSRAM.....	16
3.1	Socialpedagogisk handlingskompetens i arbetet med unga	17
3.2	Professionellt bemötande	18
3.3	Madsens socialpedagogiska bildningsblomma	19
3.4	Empowerment	22
3.5	Sammanfattning av teoretisk referensram	23
4	LITTERATURSTUDIE SOM METOD	24
4.1	Datainsamling.....	24
4.2	Urvalskriterier	25
4.3	Presentation av inkluderat material.....	26
4.4	Analys av material	27
4.5	Etiska aspekter i litteraturstudien	28
5	Resultatredovisning	29
5.1	Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp.....	30
5.1.1	<i>Ett gott bemötande av den professionella .....</i>	<i>30</i>
5.1.2	<i>Professionellas interventioner .....</i>	<i>31</i>
5.1.3	<i>Stödjande verksamhet.....</i>	<i>33</i>
5.2	Faktorer som påverkar på att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp	35
5.2.1	<i>Våldets påverkan på ungdomarna .....</i>	<i>35</i>
5.2.2	<i>Ungdomens attityd till våldet och sökande av professionell hjälp .....</i>	<i>36</i>
5.2.3	<i>Ungdomens relation till föräldrarna och sociala nätverk .....</i>	<i>37</i>

5.2.4	Orsaker till misstro för professionella	39
5.2.5	Strategier att hantera våld	40
5.3	Sammanfattning av resultat.....	41
6	Analys och tolkning.....	42
6.1	Vilka faktorer bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp?.....	42
6.1.1	Ett gott bemötande av den professionella	42
6.1.1	Professionellas interventioner	44
6.1.1	Stödjande verksamhet.....	45
6.2	Vilka faktorer påverkar på att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp?	45
6.2.1	Våldets påverkan på ungdomarna	45
6.2.2	Ungdomens attityd till våldet och sökande av professionell hjälp	47
6.2.3	Ungdomens relation till föräldrar och socialt nätverk	48
6.2.4	Orsaker till misstro för professionella	50
6.2.5	Strategier att hantera våldet	52
6.3	Sammanfattning av analys och tolkning.....	53
7	Diskussion	54
7.1	Metoddiskussion.....	54
7.2	Resultat diskussion.....	55
7.3	Förslag till fortsatt forskning	56
	Källor	57
	Bilagor	61

Figurer

Figur 1. Bildningsblomman.....	21
Figur 2. Resultatredovisning	30

1 INLEDNING

Arbetet handlar om familjevåldets mångfald och vilka faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp. Arbetet kommer att fördjupa sig i vilka faktorer som påverkar på att en del ungdomar söker eller mottar professionell hjälp medan andra inte gör det. På detta sätt får vi en bredare kunskap över hur ungdomarna önskar bli bemötta och hurudant stöd de önskar ha fått tidigare. I examensarbetet koncentrerar jag mig på unga som sett, hört eller själva varit offer för våld i hemmet. Jag önskar att lyfta fram ungdomarnas röst i detta arbete.

Som projektutgivare i detta arbete är projektet Vaikuttavat tavat (VATA). Projektet Vaikuttavat tavat syfte är att skapa nya bestående nätverk och modeller för att för evidensbaserade tjänsteinnovationer och kunskaps- och kompetensutbyte mellan forskarorganisationer, högskola och arbetsliv. Projektet skall ta fram en generell vårdrekommendation för stöd av funktionsförmågan för målgrupper som utsatta barn och familjer, ungdomar med rusmedelsproblem, arbetsföra med mentala problem och problem i stöd- och rörelseorganen samt äldre som bor hemma. (Vaikuttavat tavat 2016) Utdragsgivarens målgrupp är bland annat utsatta barn och familjer, så det är naturligt att jag fokuserar på ungdomar som upplevt familjevåld i mitt arbete.

Tidigare forskning om hur barn och ungdomar upplevt familjevåld utgick ofta ur ett vuxenperspektiv. Då har fokusen varit mest på den ungas reaktioner och symptom, vilket betyder att kunskap och förståelse samt vad det innebär för den unga att uppleva familjevåld blir mycket begränsad. (Hydén & Øverlien 2007) Däremot är det först de senaste åren som man på allvar börjat diskutera att också bevittnande, eller att på annat sätt uppleva våld mellan föräldrar, kan få liknande konsekvenser som att själv bli utsatt för barnmisshandel (Broberg et al. 2009).

Arbetet kommer också handla om att socialpedagogisk handlingskompetens, professionellt bemötande samt empowerment. Trots att det skulle ha varit intressant att skriva om småbarn och vuxna så kommer denna studie att begränsas till ungdomar som upplevt familjevåld, för att få en fördjupning i ämnet. Enligt barnskyddslagen 6 § anses man vara barn tills man fyllt 18 år och ung person som 18-20 åring. I denna studie kommer det att

användas begreppen unga och ungdomar, och betrakta 7- 21 åringar. Tyngdpunkten i studien är ändå på 12-21 åringar. Jag kommer att använda mig av begreppet familjevåld i denna studie eftersom arbetets syfte är att studera ungdomar som endera själv upplevt våld, sett våld eller hört någon bli utsatt för våld i familjen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syfte med examensarbetet är att sammanställa kunskap om vilka faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp.

Mina forskningsfrågor är följande:

1. *Vilka faktorer bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp?*
2. *Vilka faktorer påverkar på att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp?*

1.2 Arbetslivsrelevans

Arbetslivet kommer att ha nytta av denna studie eftersom den ger en fördjupning i hur ungdomar som upplevt familjevåld vill bli bemötta av de professionella inom det sociala området. Jag önskar att professionella inom det sociala området skall ha nytta av denna litteraturstudie och få bredare förståelse för ungdomar som blivit utsatta för familjevåld. Myndigheterna kan endast ingripa i familjevåld då de får veta om att det förekommer. Men vem som helst annan utomstående person kan göra en barnskyddsanmälan eller kontakta polisen om de lägger märke till att en ungdom är i behov av skydd. Då kommer våldet till kännedom och socialtjänsten kan börja arbeta med problematiken. Genom att skapa en bra kontakt och skapa förtroende mellan myndigheten och ungdomen så får man bättre resultat i arbetet. (Kainulainen & Niemi- Kiesiläinen, 2006:118)

1.2.1 Centrala begrepp

Vid en litteraturgenomgång som denna, så är det begripligt att olika forskare använder olika begrepp. Vissa begrepp kan ge otydlig bild vad gäller offer/förövare, så som ”familjevåld”, ”våld i familjen” eller ”våld i hemmet”. Familjevåld innefattar allt våld som kan ske inom familjen. De omfattar våld mot partnern, barnmisshandel, våld eller hot mellan olika familjemedlemmar, som till exempel våld mellan syskon eller våld mot föräldrar. (Löfvenberg & Rahm 2007)

Våld i nära relationer eller våld i parförhållande relateras till våld som sker mellan kvinnor och män eller samkönade relationer. ”Kvinnomisshandel” begreppet används då en kvinna upprepande gånger utsätts för fysisk, psykiskt eller sexuellt våld av en man som hon har en intim relation med. Barnmisshandel är då en vuxen person utsätter en ungdom för fysisk, psykiskt våld eller sexuella övergrepp, kränkningar eller vanvård. (Löfvenberg & Rahm 2007)

Barn som far illa är ett samlingsbegrepp som används då den ungas grundbehov missköts i familjen. Det kan gälla fysisk eller psykisk misshandel, sexuella övergrepp eller bristande omsorg eller vanvård. (Löfvenberg & Rahm 2007)

Unga som vittne till våld är ett begrepp som blivit känt allt mer, vilket har sina för- och nackdelar. Ungdomens position pekas ut, men termen ”vittne” kan leda tankarna fel eftersom man kan anta att ungdomen står utanför våldet i familjen. Att en ung blir vittne till våldet så betyder inte att den unga inte skulle påverkas djupt av händelsen. Den kunskap som finns om unga som blir vittnen till pappas våld mot mamma kan definieras som att utsätta barnet för psykisk misshandel (Eriksson 2007:8). Då man läser om våld i parförhållande lönar det sig att koppla med unga som vittne till våld eftersom våld ofta fortsätter även då ett barn kommer med i bilden, och fastän våldet inte är riktas emot den unga så påverkar våldet på den ungas psykiska hälsa. (Brackley & Cardenas Wei 2010, Broberg et al. 2009, Buckley et al. 2007, Davidsson 2015, Hydén & Øverlien 2007, Lepistö 2010, Social- och hälsovårdsministeriet 2011, Øverlien 2012)

2 BAKGRUND

Familjevåld har erkänts och identifierats som ett relativt nytt socialt problem i Europa. Finland skrev år 1991 under FN:s konvention om barnets rättigheter, som består av 54 artiklar. Barnkonventionen undertecknades av de flesta länderna och var ett viktigt steg för verkställande av barnens rättigheter i Finland. Konventionen innehåller bestämmelser om medborgerliga och politiska rättigheter, om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. De allmänna principerna i konventionen är icke-diskriminering, beaktande av barnets bästa, rätt till liv och utveckling samt respekt för barnets synpunkter (Barnkonventionen 2015). Social- och hälsovårdsministeriet (2016) i Finland ansvarar för planering, styrning och lagstiftning vad gäller arbetet mot våld i nära relationer och inom familjen. Målet är att alla oavsett hemkommun skall erbjudas tjänster och stöd till personer som upplevt familjevåld. Justitieministeriet ansvarar för strafflagen (39/1889), som stadgar de bestämmelser som gäller våld i nära relationer och inom familjen.

Största delen av Finlands ungdomar lever i trygga hemförhållande och i miljöer var deras grundrättigheter respekteras. I vårt land händer det ändå att många ungdomar blir illa behandlade på grund av olika orsaker, fastän lagen och barnkonventionen inte tillåter familjevåld. Vissa av dessa ungdomar syns inte i socialverkets barnskyddsstatistik och man lägger inte märke till dem i hälsovården. Situationen är likadan i alla industrialiserade länder. (Kivitie- Kallio & Söderholm 2012:14)

Enligt Statistikcentralens (2015) uppgifter från år 2014 så var antalet utsatta för familjevåld och våld i nära relationer minskat med 6,4 procent från året innan. Till myndigheternas kännedom har kommit 6 873 stycken personer i familjer. Över hälften av offren för familjevåld och våld i nära relationer var kvinnor, men mer än hälften av fallen av grov misshandel riktades ändå mot män. Lite under en fjärdedel av offren var barn och ungdomar.

I parförhållanden har genom tiderna alltid funnits våld och förtryck. Det har bara hållits inom parförhållandet eller familjens fyra väggar. Hemmet ansågs vara en trygg plats och familjeintimt område, var samhälle inte hade orsak att blanda sig i. Det var först på 1960-talet som man reagera på våld inom familjer. Stegvis börjades problematiken diskuteras

ur ett samhälleligt perspektiv. Man började tala om barnpolitik och barndomsfrågorna började allt mer forskas, och stödåtgärder börjades utvecklas. Man uppmärksammade först barn som var utsatta för våld, och efter det kvinnor som offer för våld. Äldre personer som upplevt våld i hemmet börjades diskuteras på mitten av 1980-talet. Först cirka tjugo år sedan börjades det erbjudas hjälp till våldsamma män. Kvinnor som utövare av våld och män som offer diskuteras ganska lite fortfarande. (Ruohonen 2006:9, Social- och hälsovårdsministeriet 2014)

Våld i nära relationer syns dåligt i statistik och forskningar. Klienter tar inte gärna upp våldet själva, eller frågar ogärna om hjälp, eftersom de skäms eller har skuld känslor. Professionella har inte alltid kapacitet, kunskap eller mod att känna igen, ta till tals eller ta itu med klientens upplevelse av våld. Det upplevs ofta vara för personligt och påträngande på klientens privata saker. Då våldet inte kommer fram till myndigheter så som hälsostationen och socialtjänsten, så kan inte de göra statistik över problematiken. Statistiken skulle behövas bland annat för att kunna motivera behovet av stödåtgärder. (Piispa 2011:15, Holmberg 2000)

Orsak till att våld ska uppstå i ett förhållande mellan två parter är någon form av oenighet eller ojämnbalans i relationen (Löfvenberg & Rahm 2007:23). Vissa personer kan vara mer våldsamma än andra och ha större benägenhet att tillgripa våld. Forskningar med utgångspunkt hur flera faktorer har betydelse för att en individ skall utveckla starka aggressiva reaktionstendenser, har gjorts i djurstudier och undersökningar av tvillingar och adopterade barn. Resultat visar att det är rimligt att anta att ärftliga faktorer spelar en viss roll, förmodligen från individens temperament. Relationerna mellan föräldrar och barn, är det som verkar vara mycket väsentligt som orsak till att våldsamt beteende förekommer hos barnet. Forskning visar att mycket aggressiva barn har föräldrar som varit fientliga, ointresserade eller avvisande i sin inställning till barnet. Risken ökar för att barnet blir aggressivt om föräldrarna inte har fasta gränser för aggressivt beteende. Om föräldrarna använder fysisk bestraffning i sin uppfostran ökar sannolikheten för att barnet kommer att använda samma modell för att lösa problem och hantera konflikter. (Löfvenberg & Rahm 2007:23)

2.1 Tidigare forskning om familjevåldets mångfald och dess påverkan på individen

Till näst presenteras fem tidigare studier. Studierna berör familjevåld och ger en inblick i vad som tidigare har forskats kring ämnet. Litteratursökningarna utfördes i databaserna Ebsco Academic Search Elite och Google scholar. Två av de forskningar som jag använt av i tidigare forskning hittade jag i databasen Ebsco Academic Search Elite. Med sökorden ”risk factors”, ”family violence”, ”men” och ”children and adolescents” fann jag forskningarna *Risk Factors for Child-to-Parent Violence* och *Men Who Experienced Violence or Trauma as Children or Adolescents and Who Used Violence in Their Intimate Relationships*. Jag fann tre forskningar *Att tvingas lyssna – hur barn bevittnar pappas våld mot mamma*, *Barn som upplevt våld i hemmet- upplevelse av kontakt med föräldrarna*, *Var femte mamma till barn i BUP-vård hade utsatts för våld* med hjälp av Google scholar med sökordet ”våld i hemmet”.

2.1.1 Riskfaktorer för våldsamt beteende av ungdomar

I studien *Risk Factors for Child-to-Parent Violence* undersökte Bentler & Ibabe et al. (2013) förhållandet mellan barn som utövar våld på föräldrar och andra typer av våld inom familjen såsom våld mellan föräldrar, och förälder som utövar våld på barn. Studien hade som syfte att kontrollera vilka av dessa två typer av våld i hemmet är en mer relevant riskfaktor för att barn använder våld emot föräldern, och för att analysera förekomsten av könsskillnader i tvåvägskommunikation av våld. Ett annat syfte var att identifiera psykologisk profil på gärningsmannen. Informanterna i studien var 485 ungdomar från Spanien, av båda könen, som tagits från nio skolor och åldern 12 till 18. Ungdomarna fyllde i ett protokoll i skolan under lektionstid. Resultat visade att förälder som utövat våld på barnet och våld som skett mellan vuxna var betydande riskfaktorer för att barn utövar våld på föräldern själva. Det hittades bevis över att social inlärning påverkar könet: pojkar var mer benägna att vara fysiskt aggressiv mot mamman om hon också var ett fysiskt offer för fadern. Olämplig uppfostran av mor, utslagning, och drogmissbruk var andra familj risk faktorer för ungdomar att utöva våld på föräldern. Söner använde mer våld på föräldrarna än döttrar, men skillnaden var inte stor.

2.1.2 Mäns erfarenheter av våld som unga

Brackley och Cardenas Wei studie *Men Who Experienced Violence or Trauma as Children or Adolescents and Who Used Violence in Their Intimate Relationships* (2010) hade som syfte i sin studie att få en inblick i mäns erfarenheter som har använt våld i sina nära relationer, männens värderingar, ändamål och val de hade gjort i livet. Att förstå män som agerat aggressivt mot sina nära partner, kan hjälpa professionella att göra åtgärder som interventioner, vilket kan förhindra eller få våldet att upphöra mot kvinnor. Sju män intervjuades enskilt. Respondenterna beskrev hur deras erfarenheter med misshandel eller trauma som barn och ungdomar påverkade deras psykiska hälsa som vuxna och deras användning av våld i sina vuxna intima relationer. Kulturen som respondenterna hade levt i uppmuntrade våldsamt beteende inom familjen. Ingen av respondenterna rapporterade att de skulle få behandling för missbruks problematik eller trauma som de upplevde som barn eller ungdomar. Respondent 4 berättar att han känt sig "föräldralös" som barn, ungdom och ung vuxen. Han har upplevt försummelse av sina biologiska föräldrar på grund av sin alkoholism. Han fick ingen sorg- eller annan rådgivning för att förlora sina föräldrar i unga år till alkoholrelaterade komplikationer. Respondent 9 var den enda deltagare som uppgav att han hade fått diagnosen för mental ohälsa, attention deficit hyperactivity disorder (ADHD), som barn. Han mindes vara väldigt arg som ett barn. Respondent 7 beskrev den negativa effekten att fängelselivet hade på honom som en tonåring. Han uppgav att hans fängelse erfarenheter fick honom att tro att människor var ute efter honom efter att han släpptes. Denna respondent beskrev symptom som skulle kunna leda till en diagnos av posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Barn och unga som har växt upp i våldssamma förhållanden lider ofta av PTSD i vuxen ålder. Resultat visade att erfarenheter från respondenternas barndom, tonår, och som unga vuxna satt tonen för våldsamt beteende i deras liv.

2.1.3 Betydelsen av kontakten med umgängesförälder

Syftet med Davidssons (2015) studie *Barn som upplevt våld i hemmet- upplevelse av kontakt med föräldrarna* hade att undersöka hur mycket våld en grupp våldsutsatta barn har upplevt inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP), hur ofta de träffar med umgängesföräldern och betydelsen av kontakten med umgängesföräldern. I studien ingick svar från 90 informanter som intervjuades för att svara på frågeställningar kring hur ofta barnet träffar

umgängesföräldern, vad barnet tycker om kontakten och samband mellan kön, ålder, vårdnad och våldsutsatthet. Forskning tyder på att cirka 60 procent av våldsutsatta barn och ungdomar uppvisar psykiska symptom och är i stort behov av insatser från BUP. Det finns inga klara upptäckelser angående ålder eller kön som kan förklara graden av problem hos barn och ungdomar. Små barn är ändå mer utsatta för våld och det kan förklaras genom att de är närmare sina föräldrar än ungdomar. Resultat visar att barn och ungdomar som varit utsatta för våld i hemmet upplever kontakten med umgängesföräldern ofta som förvrängd och har en ambivalent bild av sin pappa. Ungdomar brottades ofta med tankar om att bli lik sin förälder. Resultat visar att de flesta barnen är nöjda med lite eller ingen kontakt med umgängesföräldern. Få barn vill ha mer kontakt. Barn som hade blivit utsatta för mer våld ville mer sällan eller aldrig ha kontakt med umgängesföräldern.

2.1.4 Professionella bör ta våld till tals med sina klienter

I studien *Var femte mamma till barn i BUP-vård hade utsatts för våld* forskade Broberg et al. (2009) orsaker till att professionella i barn- och ungdomspsykiatri (BUP) ibland väljer att inte fråga sina klienter om de upplevt familjevåld, och hur stor andel av BUP nybesökande mammor rapporterar att de blivit utsatta för våld i av sin nuvarande eller före detta partner. De ville även få reda på om det fanns något som kännetecknar ärenden där mamman säger att det förekommit våld i familjen, det vill säga faktorer som behandlare bör vara extra uppmärksamma på.

Professionella (psykologer och socionomer och en sjuksköterska) frågade under ett års tid (2007) av 308 stycken nybesökande mammor om de förekommit våld i familjen och om barnet bevittnat eller på annat sätt upplevt detta. Resultat visade att i 130 ärende hade frågan om våld i familjen inte ställts. Bortfallet varierade kraftigt mellan olika professionella. Resultat visade att orsaker på varför de inte hade frågat frågan var bland annat känslan som om man anklagar familjen genom att ställa frågan och att det inte varit etiskt, eftersom familjen på annat sätt varit mycket utsatt. Det kom fram i intervjuerna att personal som hade mer erfarenhet av att arbeta med våld i familjen ställt frågan betydligt oftare än övriga. De professionella berättade att växelverkan med klienten påverkades positivt då det diskuterades öppet om våldet i hemmen, och att det ökat möjligheten att hjälpa familjen. Kvinnor avslöjar om våld förekommer mer sannolikt om omständigheterna kring frågandet är professionellt och stödjande och om en sekretess garanteras. De

visade sig också att ensamstående mammor upplevde det lättare att berätta om våld i hemmet än mammor med sambor. Skuld- och skamkänslor över att inte ha kunnat skydda sitt barn var en orsak, men även rädsla över att anklagelse om att mannen utövat våld, ska ses uppfattas som ”samarbetssvårigheter” i vårdnadstvist var en orsak.

Forskarna bedömer resultatet för andelen mammor som utsatts för våld år 2007 i BUPs mottagning till 15-30 procent på grund av bortfallsgruppen. Resultat tyder på att en betydande andel klienter vid BUP upplevt familjevåld och att andelen kända fall av våld i familjen ökar kraftigt då man frågar klart uttalat om det. Resultat visar att barn som bevittnat våld i hemmet har barnpsykiatriska symtom i betydligt högre grad än barn i allmänhet. Beteendeproblem som orsakas av barnmisshandel eller annan traumatisering kan vara svåra att skilja från neuropsykiatriska problem som ADHD. Ökad kunskap om olika risk- och skyddsfaktorer i klientens uppväxtmiljö underlättar arbetet tillsammans med klienten.

2.1.5 Hur ungdomar upplevt familjevåld

Hydén och Øverliens (2007) studie *Att tvingas lyssna – hur barn bevittnar pappas våld mot mamma* hade som syfte att med hjälp av barn som bevittnat våld i hemmet problematisera begreppet ”att bevittna våld” genom att visa de olika sätt som barn utsätts för våld. Studien har sin utgångspunkt i en svensk studie vars material består av inspelade gruppterapisamtal och intervjuer med barn och ungdomar. För denna studie hade valts ut samtal med sju ungdomar i åldern 12- 15 år som de senare gjorde uppföljande intervjuer med.

Genom att inte vara närvarande i en våldsam situation skyddar ungdomarna sig från synminnen- men de kan inte skydda sig från hörselminnen. En respondents ljudminnen och de föreställningar han har runt ljudets uppkomst stannar kvar i hans minne och hindrar honom att sova på natten. När han väljer ett ord för att beskriva hur han känner, så väljer han ordet ”äckligt”, vilket kan förstås som någon som är avskyvärt och vidrigt, men i denna kontext också något som är otäckt och som gör honom rädd. Flera av respondenterna hade upplevt liknande händelser.

De ungdomar som hade syskon beskrev ofta hur de tar stöd av varandra, i den akuta situationen och senare. En respondent beskriver sin avsky emot gärningsmannen och hur hon

önskar att hon varit äldre så hon kunde ha hjälpt sin mamma. Ungdomarna beskrev att de det var en tryckande livsmiljö fylld av spänningar att leva med våld i hemmet. Resultat visar att ungdomar som tvingas lyssna till våld och att tvingas leva med hot är något som definierar ungdomens situation. Enligt Hydén och Øverlien är det viktigt att utveckla en rimlig begreppsdefinition för att vi bättre skall kunna förstå ungdomens upplevelser och därmed kunna erbjuda den hjälp och det stöd de har rätt till.

2.2 Sammanfattning av tidigare forskning

Sammanfattnings vis så sker våld i hemmet oftast av det manliga könet (Bentler et al. 2013, Brackley & Cardenas Wei 2010, Broberg et al. 2009, Davidsson 2015, Hydén & Øverlien 2007). Orsaker till att man beter sig aggressivt eller våldsamt emot sin partner eller barn är många. Det kan bero på att det varit en del av en familjekultur som främjar våld, varit en del av en icke-familjekultur som främjar våld och det tredje temat som kom fram var tidiga erfarenheter av misshandel eller trauman (Bentler et al. 2013, Brackley & Cardenas Wei 2010, Broberg et al. 2009).

Kvinnor och ungdomar upplever det jobbigt att prata om våldet som sker i hemmet. Det kan bero på att de är rädda för konsekvenserna som kan ske om partnern som utövar våldet får höra om det. Kvinnor berättar helst om våld i hemmet om de är ensamstående föräldrar och om omständigheterna kring frågandet är professionellt samt stödjande och om en sekretess garanteras (Broberg et al. 2009)

Då ett barn bevittnar våld i hemmet så är det samma som att uppleva psykisk våld, och kan vara i behov av samma stöd som mamman som blivit misshandlad. Då ett barn upplever våld i familjen kan hen uppleva fysiska stressreaktioner och kan vara påverkad av händelsen resten av sitt liv. (Broberg et al. 2009, Hydén & Øverlien 2007)

3 TEORETISK REFERENS RAM

I detta kapitel presenterar jag teoretiska referensramen för mitt arbete. Som teoretisk referensram i detta arbete fungerar socialpedagogisk handlingskompetens i arbetet med

unga, att professionellt bemöta, Madsens socialpedagogiska bildningsblomma och empowerment. En kompetent professionell inom sociala området främjar social förändring, problemlösning och empowerment och frigörelse hos individer och grupper för deras välbefinnande (Askheim & Starrin 2007:32). Det är vanligt att ungdomar som upplevt familjevåld har svårare i sociala sammanhang och får koncentrationssvårigheter. Att som ung ha bevittnat våld inom familjen kan orsaka långvariga psykiska problem, och det kan också ha långsiktig påverkan på personligheten, som att ha svårt att lita på andra människor och se sin livssituation som hopplös. (Eriksson 2007:9- 10, Socialstyrelsen 2005) Empowerment begreppet betonar vikten att stödja personer som befinner sig i en utsatt situation (Askheim & Starrin 2007:12).

3.1 Socialpedagogisk handlingskompetens i arbetet med unga

I detta kapitel redogörs för handlingskompetens och yrkeskunnighet samt vad som ligger som grund för socialpedagogiskt handlande.

Socialpedagogik som begrepp beskriver ett arbetssätt som har specifika mål och specifika frågeställningar. Detta arbetssätt förverkligas inom samhället som konstant ändrar sig. Socialpedagogikens mål och frågeställningar diskuteras sedan genom olika teorier om samhällets förändring. Socialpedagogiken strävar efter att stöda människor i deras utveckling till att bli självständiga och kritiskt tänkande individer. (Madsen 2001:7) I socialpedagogiken vill man uppmuntra människor att uppnå egen vilja (Eriksson & Markström 2000:14). Med ett socialpedagogiskt förhållningssätt strävar man efter att inkludera alla människor i samhällsgemenskapen oavsett livsstil, särskilda behov, funktionshinder med mera. (Madsen 2006:7) Socialpedagogikens syfte är först och främst att integrera (Madsen 2001:20). Socialpedagogiken inriktar sig på sociala och pedagogiska nödsituationer, som livshjälp till individer och grupper som inte av egen kraft eller med egna resurser klarar av sin tillvaro av egen kraft. Socialpedagogiken är inte bara sällskap, utan en situation där en professionell pedagog vill något bestämt med andra. (Madsen 2001:19).

Professionellas möjligheter för att förstå klientens vardag och hens erfarenhet är begränsade. Förståelse kräver möten och interaktion i klientens vardag. Då en professionell sätter sig in i klientens vardag, möter hen olika livsöden, sociala problem, ångest och hopplöshet. Till socialpedagogiken hör att stärka klientens hopp i vardagen. Det är mycket viktigt att få klienterna att inse att det finns en möjlighet att påverka sin vardag. (Ranne 2005:16)

Tidigare ansåg man att ungdomen var den som orsakade problem, men enligt dagens synsätt så anses inte felet vara i ungdomen utan att det är kontexten som ungdomen växer upp i som är onormala (Almqvist 2006).

Då den professionella med socialpedagogisk inriktning är i växelverkan med klienten så gör den professionella inte en medicinskdiagnos utan en socialdiagnos. En socialdiagnos betyder att man observerar barnet/familjen/ungdomen/gruppen för att få en uppfattning och beaktande om klientens sociala miljö, före den professionella ingriper i klientens liv. (Ranne 2005:16)

Sociala arv och stigmatisering är begrepp inom socialpedagogiken, som ofta har negativa konsekvenser, eftersom det antas att familjens sociala problem överförs till barnen och ungdomarna i större eller mindre omfattning. ”Att bekämpa det sociala arvet” har blivit en ledande målsättning för det förebyggande arbetet, vilket betyder att riskungdomar som har föräldrar med sociala problem blir ett objekt för en särskild uppmärksamhet. (Madsen 2006:191)

3.2 Professionellt bemötande

Bemötandet hör till den professionellas kompetenser. Bemötandet är ett brett och centralt begrepp inom det sociala området (Blennberger 2013:9). Enligt Blennberger (2013:121) är ett idealt bemötande, då den professionella har samspelsförmåga och kan anpassa sig enligt situationen. Till en övergripande bemötandekompetens hör också att bemötandet är autentiskt, att det är ett genuint uttryck för aktörens professionella och personliga identitet.

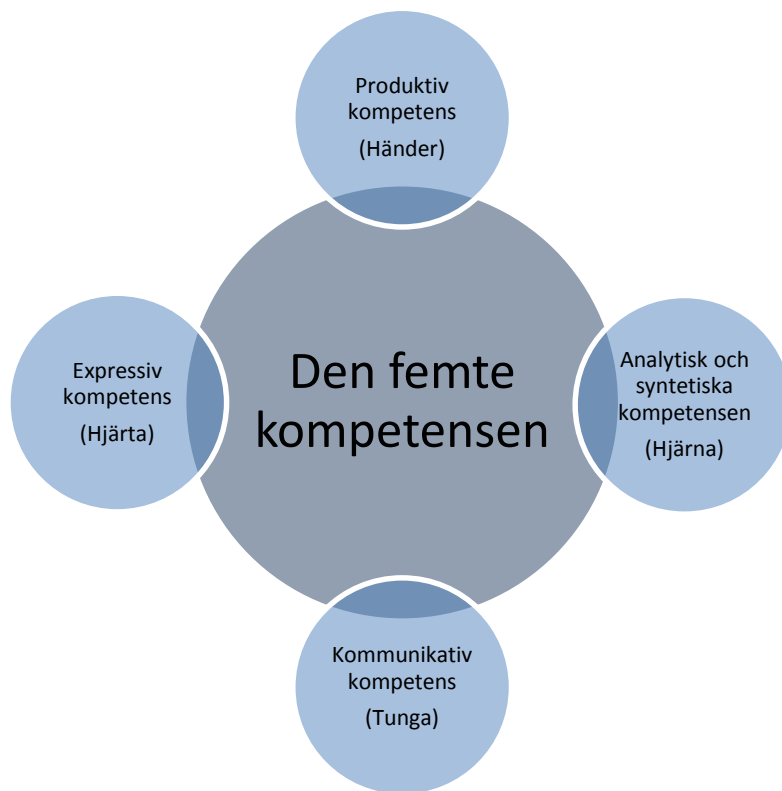
I Social styrelsens rapport *När mamma blir slagen -att hjälpa barn som levt med våld i familjen* (2005:51) citerar de till den danske filosofen Sören Kierkegaard om förhållandet mellan hjälparen och hjälpsökande: ”Om jag vill lyckas med att föra en människa till ett bestämt mål, måste jag först finna henne där hon är och börja just där. Den som inte kan det, lurar sig själv när hon tror att hon kan hjälpa andra. För att hjälpa någon måste jag visserligen förstå mer än vad hon gör, men först och främst förstå det hon förstår. Om jag inte kan det, så hjälper det inte att jag kan och vet mera. Vill jag ändå visa hur mycket jag kan, så beror det på att jag är fåfäng och högmodig och egentligen vill bli beundrad av den andra istället för att hjälpa henne. All äkta hjälpsamhet börjar med ödmjukhet inför den jag vill hjälpa och därmed måste jag förstå att detta med att hjälpa inte är att vilja härska utan att vilja tjäna. Kan jag inte detta så kan jag heller inte hjälpa någon.”

Blennberg tycker att det borde finnas i bemötande, *respekt – artighet och hänsyn, empati som uppmärksamhet och lyhördhet, rättvist bemötande- lika behandling av olika personer, en jämlik hållning samt tydlighet och saklighet*. Den professionella bör även visa *vänlighet* (kanske även *värme och hjärtlighet*), *empati som medkänsla och humor* i ett möte med klienten. (Blennberg 2013:121)

3.3 Madsens socialpedagogiska bildningsblomma

För att vara kompetent att bemöta klienten på ett adekvat sätt samt att leda en grupp, bör socionomen ha en uppfattning samt erfarenhet av den expressiva, den produktiva, den analytiska och syntetiska och den kommunikativa kompetensen. Madsen beskriver socionomens och socialpedagogens kompetens som en fem-dimensionell modell, som påminner om en blomma med fyra blad. Vartenda av dessa blad i bildningsblomman representerar en viktig del i socionomens praktikfält. (Madsen 2001:226–227)

Denna ”bildningsblomma” nedan visar med sina blad grundläggande kompetenser vilka är knutna till händer, hjärta, tunga och hjärna. Dessa fyra kompetenser används av socialpedagogen på ett personligt integrerat sätt. Denna förmåga att integrera de fyra kompetenser kallas den femte kompetensen, som utgör grunden för socialpedagogens förmåga till att handla som människa och som yrkesmänniska. Enligt Madsen framställer ingen av de fyra aktivitetstyperna tydligt i verkligheten. (Madsen 2001:227)

Figur 1 Bildningsblomman.

Den produktiva kompetensen representerar den konkreta och materiella produktionens betydelse i socialpedagogens kompetenser. Socialpedagoger bör med sina händer kunna förhålla sig skapande och ingripande till sin omvärld. Med hjälp av redskap och verktyg måste socialpedagogen klara av att organisera och planera. (Ranne et al. 2005:46) Många socialpedagogiska aktiviteter kräver konkreta färdigheter allt ifrån matlagning till reparationer (Madsen 2001:228).

Den expressiva kompetensen står för socialpedagogikens estetiska och emotionella dimension. Det handlar om socialpedagogens kunskap att klara av sätta sig in i en annan människas situation genom verbal diskussion, musik, visuella intryck, kreativ rörelse eller genom drama. (Ranne et al. 2005:46–47)

Socialpedagogen måste lita på sina egna sinnesintryck och läsa klienten och situation genom att använda tyst kunskap som ligger inlagrad i socialpedagogens kropp. Klienten bär på erfarenheter som kan vara svåra att prata om, och därför bör socialpedagoger använda sin expressiva kompetens för att erbjuda klienten en annan estetisk uttrycksform. Process och produkt är tätt förknippade till varandra i denna kompetens. (Madsen 2001:229)

Den kommunikativa kompetensen handlar om socialpedagogens skicklighet att kommunicera. Till denna kompetens hör det att kunna fungera i samarbete och skapa pålitlig interaktion mellan klient och professionell och organisera social verksamhet. (Ranne et al. 2005:47) Den kommunikativa processen handlar om att människor förhåller sig till varandra genom språkliga handlingar. När människor handlar i förhållande till varandra etableras ömsesidiga relationer som är uttryck för etiska värden. Det är en kommunikativ kompetens att använda språket, som en talhandling som uttrycker en social relation och har som mål tillit. Man litar alltså på att den andra talar sanning, och kommunikationen är aktiv mellan klienten och den professionella. Det krävs förutom språkliga färdigheter också insikt i mänskliga samtalsprocesser och normer. Socialpedagogen måste bland annat kunna grunda normer för mellanmänniskt samspel, normer för att fatta beslut och lösa konflikter på, samt att sätta in sig i andras situation genom att skifta perspektiv. (Madsen 2001:230- 231)

Den analytiska och syntetiska kompetensen representerar kunskapsdimensionen i socialpedagogiskt arbete. Med hjälp av denna kompetens kan socialpedagogen göra slutsatser, som att välja arbetsmetod och använda sig av teorier som utvecklar verksamheten. (Ranne et al. 2005:47) Det är ändå viktigt att tillsammans med klienten diskutera deras förutsättningar och levnadsvillkor, samt ha insikt i sina egna handlingsmöjligheter, för att kunna handla emot dominerande beslut. Då pedagogen värderar resultatet i en process, så måste hen kunna analysera varje enskilt elements bidrag till helheten och resultatet. Det vill säga att pedagogen skall arbeta på ett sådant sätt att man genom hela analysen kan peka ut och definiera varje enskild del i processen. Den andra halvan till den analytiska kompetensen är den syntetiska kompetensen som är ett uttryck för förmågan till att skapa en konklusion, dvs. samla delarna till helheter. Konklusionen ger möjlighet till att sätta samman delarna i nya mönster och skapa nya helhetsförståelser. Det krävs alltså att pedagogen ställer sig på avstånd till det dagliga handlingstvånget och höjer upp sig över sin praxis genom att inta en forskares position. Detta kompetensfält baserar sig på att den professionella hela tiden fördjupar den kunskap som hen redan har, med hjälp av utforskande producerar den professionella alltså ny kunskap och nya kunskapshelheter. (Madsen 2001:231- 234)

I den femte kompetensen sammanställs alla dessa ovannämnda kompetenser. De enskilda kompetens delarna syns inte bara som olika tekniker och metoder, utan de blir en funktionell enhet- personlig för varje yrkesmänniska. Som en gemensam faktor verkar den skapande inställningen till sig själv och till sin miljö. (Ranne et al. 2005:47)

Den femte kompetensen är den allra viktigaste av socialpedagogens kompetenser eftersom det är bara i den gemensamma samverkan den enskilda kompetensen uppnår sitt fulla bildningsvärde. Den femte kompetensen skall alltså säkra socialpedagogens egen mångsidiga kunskap och vetande. De tre övriga skall alltid hållas som komplementära. (Madsen 2001:234- 236)

3.4 Empowerment

Enligt det socialpedagogiska förhållningsättet jobbar de professionella för samhörighet och att stärka individens och grupper sociala kompetenser. Termen empowerment används även då det är fråga om att stärka individens sociala kompetenser. (Ranne 2005:17-18)

Begreppet empowerment används idag i samband med olika grupper som anses svaga i samhället, t.ex. utsatta ungdomar, invandrare, homosexuella, personer med psykiska sjukdomar o.s.v. Empowerment är något positivt som det är värt att sträva mot. Utgångspunkten är att stärka individerna och grupperna på ett sådant sätt att de får kraft att ändra de villkor som gör att de befinner sig i en svag och maktlös position. De handlar om att få igång processer, aktiviteter o.s.v. som kan förstärka deras självkontroll, vilket i praktiken betyder att människor får större självförtroende, bättre självbild, större kunskaper och färdigheter. Det är viktigt att visa att många delar samma problem, att man inte är ensam. (Askheim & Starrin 2007:18- 20)

Värderingar, människosyn och förhållningssätt är viktiga utgångspunkter i empowermentarbete. Det handlar om att se alla människor som kapabla om de ges rätt förutsättningar, att fokusera på alla individers lika värde och rättigheter och att synliggöra och förändra maktstrukturer så att de uttrycker respekt för människors lika värde och rättigheter. (Askheim & Starrin 2007:81- 82)

Enligt Moula är ungdomars fysiska utveckling inte samma sak som deras mentala utveckling. Det kan ta ännu några år efter att den fysiska utvecklingen har avslutats, innan den kognitiva kapaciteten har utvecklats tillräckligt för mer rationellt tänkande och för impulskontroll och svåra beslut i komplicerade situationer. Vuxna kan engagera sig och empower ungdomar i denna process. (Moula 2009:138)

Empowerment det vill säga att kapa åt sig styrka, kraft och makt, betyder i denna kontext ungdomar som befinner sig i en maktlös position, bör med hjälp av professionella skaffa sig styrka som kan ge dem makt att komma ur maktlösheten. (Askheim & Starrin 2007:18) Maktbegreppet handlar inom empowerment om att ha makt till något och inte över någon eller något. Den professionella och klienten delar makt och inflytande och den professionella hjälper klienten att utveckla makt och kraft till att ta så stort ansvar som möjligt för sitt eget liv. Att uppleva att man har kontroll över de tjänster man erbjuds och att man klarar av att ta större ansvar i sitt eget liv är viktiga faktorer för att uppleva sig själv som en aktivt handlande person med makt och möjligheter (Askheim & Starrin 2007:162- 163).

3.5 Sammanfattning av teoretisk referensram

De professionella inom sociala området jobbar med socialpedagogisk inriktning vilket betyder att den professionella arbetar i växelverkan med klienten. De professionella strävar efter att stöda, inkludera, uppmuntra och empower klienten för att uppnå egen kraft och egna resurser att ha kontroll över sitt egna liv och sina rättigheter. Den professionella bör förstå klientens vardag och livssituation för att kunna hjälpa klienten att inse att det finns en möjlighet att påverka sin vardag. (Madsen 2001, Ranne 2005:16)

För att professionellt bemöta klienter bör man ha samspelsförmåga och anpassa sig enligt situationen. För ett gott bemötande bör den professionella ha bemötandekompetens, vilket innebär ett genuint uttryck av den professionella- och personliga identiteten. I ett bemötande bör det finnas respekt, empati, uppmärksamhet, lyhördhet, rättvist behandling, saklighet och tydlighet. (Blennberg 2013:121)

För att kunna bemöta klienten på ett adekvat sätt bör den professionella inom sociala området ha en uppfattning samt erfarenheter av den expressiva, den produktiva, den analytiska och syntetiska och den kommunikativa kompetensen. (Madsen 2001:226 -227)

4 LITTERATURSTUDIE SOM METOD

Jag har valt att använda en allmän litteraturstudie som metod i detta arbete. En allmän litteraturstudie kan också kallas för litteraturöversikt, litteraturgenomgång eller forskningsöversikt (Forsberg & Wengström, 2013:25). Under de senaste årtionden har det forskats aktivt inom familjeväld, så det finns aktuella och relevanta referenser som kan ge bredare kunskap i ämnet. Ämnet är sensitivt, så litteraturstudie passar bra som metod för att ge bredare kunskap gällande problemområdet med möjlighet att inkludera så väl kvalitativa som kvantitativa forskningsartiklar. I en allmän litteraturstudie beskrivs och analyseras valda studier. (Forsberg & Wengström, 2013:25)

Syftet med denna allmänna litteraturstudie är att sammanställa en beskrivande bakgrund som beskriver kunskapsläget i det sociala området. (Forsberg & Wengström 2013:25) En väl genomförd litteraturstudie stödjer problemområdet att bygga vidare på befintlig kunskap och minskar risken för att förbi se gjorda lärdomar (Höst et al. 2010:59).

Det fattas kvalitetsbedömningar i den allmänna litteraturstudien vilket kan vara en risk för att felaktiga slutsatser dras. Den allmänna litteraturstudien saknar ofta någon tydlig systematik till varför artiklarna inkluderats eller hur dessa identifierats. (Forsberg & Wengström, 2013:26)

4.1 Datainsamling

Litteratursökningen kan ske genom databassökning eller manuellt. Vissa databaser når man gratis via internet, andra kan vara tillgängliga via olika bibliotekets hemkataloger, och kan då vara gratis eller vara avgiftsbelagda. Manuell sökning kan göras på olika sätt. Då man hittat en intressant artikel som har med problemområdet och göra, lönar det sig att studera referenslistan, där hittar man andra artiklar som berör ämnet. Det kan också handla om att hitta information genom att läsa innehållsförteckningen i en tidskrift, söka

efter litteratur, söka efter icke publicerade texter eller genom att ta kontakt med forskare inom området och fråga om pågående forskningar. (Forsberg & Wengström 2013:74)

Konsten i att söka efter fakta i databaser handlar om att formulera rätt frågor. Jag måste också avgöra hur gamla artiklar som skall ingå och på vilket språk. Det är också skäl att tänka på vilka studietyper är intressanta. Ett vanligt sätt att välja sökbegrepp är att utgå ifrån frågeställningen och söka på enstaka ord eller ordkombinationer. (Forsberg & Wengström 2013:79)

4.2 Urvalskriterier

Det är viktigt att tänka hur man avgränsar sitt problemområde då man väljer sina studier och utför informationssökningen. Om man har allt för många studier så blir det svårt, och därför måste man avgöra vilka studier som inkluderas och vilka exkluderas. (Forsberg:2006:52)

Till mina kriterier för materialet var att de är vetenskapligt och publicerat mellan åren 2007 och 2014 och vara relevanta för mitt syfte, de skall vara på finska, svenska eller engelska samt att ta med endast den allra senaste forskningen om ämnet. Om det var en artikel som var äldre än tio år, så måste källan vara pålitlig och betydande för arbetet.

Jag har valt att inkludera vetenskapliga artiklar som lyfter fram ungdomarnas röst över faktorer som bidrar till att de sökt eller mottagit hjälp av en professionell inom sociala området, men även faktorer varför de inte sökt eller hjälp. Jag kommer också att lyfta fram ungdomarnas attityder och orsaker till varför de inte sökt eller fått hjälp med att prata om familjevåldet som skett, för att få en så bred översikt som möjligt.

Jag har exkluderat forskning som specifikt handlar om någon viss form av våld, som till exempel sexuellt våld och vanvård eller försummelse. Eftersom familjevåld förekommer oberoende av etnisk bakgrund, religion eller ekonomi, så kommer det inte att lyftas fram någon viss samhällsgrupp i denna studie.

4.3 Presentation av inkluderat material

Jag började min datasamling på hösten 2015. Då formade jag ord från min frågeställning till sökord. Databaserna jag hittade mina artiklar i var Academic Search Elite (EBSCO), Google Scholar, Julkari, Save the children's resource centre och Uppsatser.se. Mina sökord var på engelska, finska och svenska, eftersom databaserna jag använde mig av hade artiklar på specifika språk.

Jag gjorde titelsökning på Academic Search Elite (EBSCO) med sökorden Children who witness violence och fick 6 träffar varav 1 studie inkluderades. Denna artikel var *'He didn't mean to hit mom, I think': position-ing, agency and point in adoles-cents' narratives about domestic violence* (Øverlien, Carolina 2012).

Följande sökord på Academic Search Elite (EBSCO) var Domestic violence AND Children AND adolescents. Jag fick 122 träffar varav jag inkluderade 1 i studien. Studien var *Adolescents' experiences of coping with domestic violence* (Joronen, Katja; Lepistö, Sari; Luukkaala, Tiina; Eija Paavilainen & Åstedt- Kurki, Päivi 2010).

Nästa sökord på Academic Search Elite (EBSCO) var Domestic violence AND Children. Jag fick 806 träffar varav 5 inkluderades. Dessa var *Engaging with children's and parents' perspectives on domestic violence* (Miller, Pam; Richardson Foster, Helen & Stanley, Nicky 2012), *Children's Descriptions of Participation Processes in Interventions for Children Exposed to Intimate Partner Violence* (Cater, Åsa 2014), *Listen to Me! Children's Experiences of Domestic Violence* (Buckley, Helen; Holt, Stephanie & Whelan, Sadhbh 2007), *Domestic Abuse Experienced by Young People living in Families with Alcohol Problems: Results from a Cross- European Study* (Klein, Michael; Moesgen, Diana; Reuber, Danielle; Templeton, Lorna & Velleman, Richard 2008) och *Children Who Witness Violence: What Services Do They Need To Heal?* (Hawkins, Joellen W.; Keet, Meredith; Pearce, Carole W.; Phalen, Jaime; Singer, Cristen & Willis, Danny 2010).

Sökord som jag använde i Google Scholar var Ungdomar som upplevt familjevåld. Jag fick 379 träffar varav 1 inkluderades.

Mitt sökord i Julkari var Familjevåld unga. Jag fick 41 träffar varav 1 inkluderades. Studien var *Slå inte barnet! Nationella handlingsprogrammet för att minska kroppslig aggression mot barn 2010-2011* (Social- och hälsovårdsministeriet 2011).

I Save the Children's Resource Centre använde jag sökord Unga berättar. Sökordet gav mig 5 studier varav 1 inkluderades i studien.

Sökord som jag använde i Uppsatser.se var Domestic violence adolescents. Jag fick 3 träffar varav 1 inkluderades. Studien som inkluderades var *En enda gång kan vara nog: En kvantitativ studie om gymnasieungdomars erfarenheter av våld och/eller våld i nära relationer* (Megas, Christina & Söder, Camilla 2010).

Jag har inkluderat 12 studier i mitt material. Min datainsamlingsprocess finns i tabellform i bilaga 1/3 och i bilaga 2/3 presenteras inkluderade studiers syfte, metod och resultat.

4.4 Analys av material

Jag har valt att analysera mina resultat med hjälp av innehållsanalys. Den huvudsakliga orsaken för att analysera det material man funnit är att få en förståelse över innehållet, och de olika tillvägagångsätten som använts i dem. Det är viktigt i en litteraturstudie att se sammanhanget med det valda materialet och frågeställningen före man tillämpar materialen i resultatredovisningen. (Aveyard 2009:112).

Jag läste materialet upprepande gånger för att få en bättre helhetsbild. Materialet bestod av liknande teman men hade fokus på lite olika saker, så därför ansåg jag att innehållsanalys lämpar sig bäst för mitt arbete. Jag har valt att presentera inkluderat material som en tabell. I tabellen presenteras metoden, syftet och resultatet av de olika studierna som använts i mitt arbete (Forsberg & Wengstöm 2013:165). Tabellen finns som bilaga 2/3.

Innehållsanalysen består av en process där man kategoriserar teman för att det skall vara lättare att se helheten. Då man gör en innehållsanalys så går man igenom vissa steg. Först kategoriserar man genom att lyfta fram teman från texten. Studierna analyseras utifrån egna arbetets syfte och frågeställningar. (Jacobsen 2007:139) De två övergripande teman, faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp av professionella och faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker

och mottar hjälp av professionella, baserar sig på frågeställningen i detta arbete. Dessa två teman vägledde mig till den information som jag var ute efter.

I den andra delen av processen fyller man kategorierna med innehåll. En kategori handlar om meningar som handlar om samma ämne. Alla meningar som var relevanta placerades in i mindre kategorier utifrån innehållet i materialet. Kategorierna bör få rubriker (under-rubrik) som beskriver vad de handlar om. Kategorierna behövs för att kunna säga att några typer av data liknar varandra, behandlar samma fenomen, eller för att någon data skiljer sig från varandra. Kategorierna syfte är att förenkla data. (Jacobsen 2007:139)

I den tredje delen av processen räknar hur många gånger ett tema eller en problemställning förekommer (Jacobsen 2007:139). Jag har gjort det enligt en tabell. Tabellen finns som bilaga 3/3 och visar vilken studie som gett information till de olika teman och kategorierna.

I den fjärde delen gäller det att jämföra observationer i tidigare forskning och söka efter liknelser och skillnader (Jacobsen 2007:139). I denna fas jämförde jag mitt resultat, det vill säga mitt inkluderade material med min teoretiska referensram och tidigare forskning. Denna fas syns som löpande text i kapitlet analys och tolkning.

I den femte delen av processen letar man efter förklaringar till skillnader (Jacobsen 2007:139). Jag stötte inte på material som motsäger inkluderat material, teoretiska referensramen eller tidigare forskning. Min analys består av resultat som stämmer överens med teorin och därför har jag inte behövt leta efter förklaringar till skillnader.

4.5 Etiska aspekter i litteraturstudien

De etiska aspekterna som berör litteraturstudierna berör materialet som används samt hur det presenteras. Alla valda studier redovisas och de resultat som stöder eller inte stöder antaganden som forskaren, har även presenteras. Även de antaganden som inte stödjer forskarens egen åsikt presenteras. (Forsberg & Wengström 2013:70)

Det finns två krav för insamlat material då man utför en litteraturstudie. Materialet bör vara valid och materialet bör vara tillförlitligt (Jacobsen 2007:12). Till de etiska

aspekterna i en litteraturstudie hör också att de inte får förekomma stöld, plagiat av data, hypoteser eller metoder. Källan för data skall alltid finnas given. (Forsberg & Wengström 2013:69)

5 RESULTATREDOVISNING

I nästa kapitel kommer resultat att presenteras. Resultatet består av analys av tolv vetenskapliga studier. Materialet har analyserats med hjälp av innehållsanalys för att få reda på hur ungdomar som upplevt familjevåld önskar att bli bemötta av professionella inom det sociala området. För att underlätta läsandet har jag numrerat studierna ett till tolv. Varje studies nummer kommer upp i texten för att tydligare visa vilken studie det handlar om. Inkluderade studierna finns numrerade och uppräknade i bilaga 2/3.

Utgående från frågeställningen delade jag in resultatet i två huvudkategorier med tio underkategorier sammanlagt som ses som en figur nedan. Första huvudkategorin är faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp och den andra huvudkategorin är faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp. Den första huvudkategorins faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp har tre underkategorier; ett gott bemötande med den professionella, professionellas interventioner och stödjande verksamhet. Den andra huvudkategorin faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp har fem underkategorier; våldets påverkan på ungdomarna, ungdomens attityd till våldet och sökande av professionell hjälp, ungdomens relation till sina föräldrar och sociala nätverk, orsaker till misstro för professionella och strategier för att hantera våld. I bilaga 3/3 presenteras vilka studier tar upp vilken huvudkategori eller underkategori.

Nedantill finns en figur som visar resultat över faktorer till ungdomar som upplevt familjevåld hjälpsökande och mottagande av professionell hjälp.

Figur 2 Resultatredovisning.

5.1 Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp

Resultat visar att det finns olika faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp. 11 inkluderade studier redogör för att det finns faktorer som bidrar till att ungdomar söker eller mottar hjälp av professionella.

5.1.1 Ett gott bemötande av den professionella

Betydelsen av att professionellt bemöta lyfts fram i 11 studier. I studierna 1 (Øverlien 2012), 3 (Miller et al. 2012), 4 (Cater 2014), 5 (Buckley et al. 2007), 6 (Klein et al. 2008), 7 (Megas & Söder 2010), 8 (Sjöblom et al. 2011), 9 (Hawkins et al. 2010), 10 (Lepistö 2010), 11 (Social- och hälsovårdsministeriet 2011), 12 (Ellonen et al. 2013) framkommer

ungdomarnas efterfrågning att bli bemötta med respekt, lyssnade och tagna på allvar av de professionella.

Alla ungdomar som hade deltagit i studien 1 (Øverlien 2012), hade fått hjälp och stöd från härbärge och hade fått en möjlighet att prata om deras upplevelser med personal som var specifikt utbildade för denna uppgift. I studie 3 (Miller et al. 2012) lyfter de fram att personer som söker hjälp till våldet de upplevt kommer att ha kontakt med flera olika myndigheter och verksamheter som en konsekvens av deras upplevelser av familjevåld. De flesta i studien hade varit i kontakt med socialarbetaren och läraren, men även polisen. De unga respondenterna beskrev hjälpen de fått av professionella som tillgänglig, de hade blivit hörda och hade fått information. Respondenterna uppskattade också att de professionella varit flexibla och haft en icke- dömande attityd. I studien 8 (Sjöblom et al. 2011) beskrivs det första mötet med socialtjänsten som ett bra möte då den professionella inte ger falska förhoppningar och att man följer upp ungdomen. En respondent beskriver det första mötet så här: *”Ett bra bemötande. Inga falska förhoppningar och alltså... jag känner såhär: den första soc. du kommer till, det är den som avgör, alltså bokstavligen avgör ditt förtroende för Socialtjänsten.”*

Ungdomarna i studien 9 (Hawkins et al. 2010) önskade att man bemöter dem på samma nivå som de unga, med respekt och sensitivitet. Respekt var väldigt viktigt för ungdomar som upplevt familjevåld, män även att ha interaktion med vuxna som har liknande upplevelser. De önskade att lärare och kuratorer respektfullt empower dem istället för att fokusera sig på sin lärarkraft.

5.1.2 Professionellas interventioner

I studien 2 (Joronen et al. 2010), 5 (Buckley et al. 2007), 6 (Klein et al. 2008), 7 (Megas & Söder 2010), 10 (Lepistö 2010) visar resultat att ungdomarna använder olika former av strategier för att överleva upplevelser av familjevåld och att de inte söker hjälp av professionella. Då är det allt viktigare för professionella att identifiera ungdomar som lider av våldet i familjen. I studien 12 (Ellonen et al. 2013) lyfts det fram att då man studerar upplevelser av våld så skall man ha koll på vad det finns för resurser att ta itu med problematiken och hjälp att erbjuda ungdomar. Resultat visar att ungdomars stöd nätverk var

rätt bra. En respondent i studien 8 (Sjöblom et al. 2011) beskriver stödet av sina närmaste vänner så här: *"Jag kände mig tryggare, jag ville inte sitta liksom och bara prata med främmande människor. Jag behövde liksom gråta ut, prata ut, och det gör man bäst med en kompis."*

De flesta ungdomarna hade bra möjligheter att prata om sina upplevelser i sin omgivning i studien 12 (Ellonen et al. 2013) och de upplevde professionella som rätt pålitliga. Flera av ungdomarna hade ändå erfarenheter av våld som det inte hade berättat om för någon. Fastän orsaken ofta var, att ungdomarna inte hade ansett upplevelsen vara betydelsefull, så blir det kvar en liten andel ungdomar som inte hade haft någon pålitlig lyssnare som de kunde prata om sina erfarenheter. Det hade varit speciellt känsligt för ungdomar att prata om sexuella erfarenheter.

Studien 2 (Joronen et al. 2010) lyfter fram att sjuksköterskor i alla kontext bör kunna identifiera tecken på möjliga våld. Sjukvårdspersonal har ett stort ansvar för att ta itu med frågor om våld mot barn och ungdomar. Det är viktigt att sjuksköterskor tar en mer aktiv roll i arbetet med att utveckla identifiering och hjälpa dessa ungdomar. Skolorna bör vara uppmärksamma på ungdomar som tenderar att flytta från en vän till en annan. Eftersom ungdomar från våldsamma familjer tenderar att söka mindre hjälp av professionella, bör vuxna som arbetar i skolan närma sig dem.

Resultat visar att en stor del ungdomar önskar att professionella eller andra från sociala nätverket skulle ingripa i deras situation. De önskade att någon hade förhindrat våldet eller åtminstone gjort något åt saken i tidigt skede. I studien 10 (Lepistö 2010) kom det klart fram i resultaten att ungdomarna inte tycker de är ungdomens uppgift att reda ut familjens problem, fast ungdomen själv upplever det så. I studien 8 (Sjöblom et al. 2011) beskriver en ungdom att den bästa hjälpen hade varit om någon tagit i hennes situation innan hon själv hade uttalat att hon var i behov av hjälp. Hon beskriver situationen så här: *"En sådan människa hade ryckt upp mig och bara 'nu hjälper vi dig, nu gör vi det här'. Då hade jag mått bra."* En respondent i samma studie hade varit i kontakt med socialtjänsten, men hade önskat få mera stöd: *"Dom tror inte på ungdomar, dom tror mest på föräldrarna. Mina föräldrar dom ljugar jättemycket, dom säger nej min son kan sova hur länge som helst här hemma, han har varit hemma hela tiden, och han har fått mat och pengar"*

och sånt va. Jag har aldrig fått någonting. Nä jag, jag har varit borta hela tiden, hemifrån. Så dom ljuger hela tiden till socialen. Dom är rädda att socialen ska ta deras barn det är det.”

Även i studien 5 (Buckley et al. 2007) beskriver en ungdom att då hen betedde sig dåligt i skolan, så önskade hen att någon hade frågat om det var något hen ville tala om. Enligt hen hade hen berättat säkert allting om sin situation. Ett liknande svar fanns även i studien 11 (Social- och hälsovårdsministeriet 2011) där en flicka berättar att hennes vitsord sjönk med tre nummer, och att hon blev allt tystare och skolkade från skolan. Enligt henne visste man i skolan om föräldrarnas skilsmässa, men att ingen tog till tals hennes illamående i skolan.

I studien 8 (Sjöblom et al. 2011) frågade man av ungdomarna om vems ansvar det är att hjälpa ungdomar som lämnat hemmet på grund av våldet i hemmet så fick de blandade svar. En av ungdomarna säger att det är föräldrarna som har ansvaret att hjälpa. Några vet inte vem de tycker ska vara ansvarig. Någon svarar att alla som ser att ungdomen mår dåligt har ett ansvar att hjälpa och någon annan säger att det är ungdomen som måste hjälpa sig själv. En majoritet av respondenterna ansåg att samhället och då framförallt socialtjänsten har ansvaret att hjälpa ungdomarna.

5.1.3 Stödjande verksamhet

Resultat visar att en del ungdomar som upplevt familjevåld önskar att få stöd av personer utanför hemmet.

Studien 1 (Øverlien 2012) talade om hur ideologin (att lägga skulden av våldet på gärningsmannen) på härbärge hade hjälpt ungdomar som hade hamnat lämna hemmet på grund av upplevelser av våld. Stöd av kompetenta lyssnare, och erfarenheten av att träffa andra som hade liknande erfarenheter var alla viktiga saker för att ungdomarna ville tala om sina erfarenheter. Av de fem ungdomar som bevittnat våld i nära relationer i studien 7 (Megas & Söder 2010) återfanns endast en som kunde tala med några ur sin familj samt andra vuxna och kamrater. Några ungdomar valde att tala om våldet med en vuxen utanför familjen, oftast verksamma inom någon organisation. Att inte vilja tala med någon upp-gavs av en ungdom.

De unga respondenterna i studierna 5 (Buckley et al. 2007), 6 (Klein et al. 2008) och 9 (Hawkins et al. 2010) identifiera behovet av en plats var de kunde "tala ut" som ett sätt att lugna dem, och känna att de inte var ensamma eller inte skiljer sig från alla andra. De flesta av dem kände att det skulle ha varit värdefullt om de hade kunnat dela sina känslor med någon. De unga önskade även att det skulle erbjudas kamratstöd eller individuella diskussioner specifikt för unga som upplevt familjevåld, som erbjuder stöd och hjälp med tekniker att hantera känslor, och olika aktiviteter som stöder hälsosamma överlevnadsstrategier. En respondent i studien 9 (Hawkins et al. 2010) beskrev sina känslor om våldet hen upplevt: *"Jag växte upp som ett argt barn i fattigdom- mamma kunde inte hjälpa eftersom hon arbetade två till tre jobb, min styvfar sätter ner henne och jag är i mitten ... du litar på dina vänner som är som familj, allt du ser är våld i din egen familj."*

De unga tyckte i studien 6 (Klein et al. 2008) också att de kunde vara bra med ett specifikt program som har information om familjevåld som delar ut information till lärare och studenter i skolan. Flera önskade få praktisk hjälp, speciellt av skolan, som hur de skall hantera sin berusade förälder då de var ansvariga för dem. De unga önskade även hjälp med hemuppgifter och att höja vitsord i skolan. Ungdomarna i studien 9 (Hawkins et al. 2010) ansåg rollmodeller speciellt viktiga. Flera av de unga kommenterade om att de fattas rollmodeller i deras liv, speciellt gällande deras egna pappor eller styvpappor. En ungdom i studien hade kommenterat så här: *"Var uppmärksam på roll modeller som är där; du behöver en konstant förebild alltid där; vissa människor har inte det, många fler dåliga än goda... fortsätt leta efter de goda."* En annan respondent underströk detta, *"En god roll modell säger till om du inte skall göra något."*

I studien 3 (Miller et al. 2012) beskrev unga och mammor som överlevt våldet hur viktigt det är med övervakande träffar med pappan efter separation, eftersom våldet ofta fortsätter även efter separation. En ungdom i studien 4 (Cater 2014) beskrev hur de besökt socialtjänsten med sina föräldrar och att föräldrarna accepterat att gå på par terapi. Ungdomen hade i detta fall själv lyft fram att hon inte får glömmas i processen, och att hon önskar att gå någonstans och prata om sina känslor. I detta fall tog ungdomen initiativ och stod för sin rättighet att få stöd, fastän hon inte visste vad det finns för service att erbjuda henne.

5.2 Faktorer som påverkar på att ungdomar som upplevt familjeväld inte söker professionell hjälp

Resultat visar att det finns faktorer som kan bidra till att ungdomar som upplevt våld i hemmet inte söker professionell hjälp. En del ungdomar mår psykiskt och fysiskt dåligt och orkar inte därför söka professionell hjälp eller vågar inte prata med någon om problematiken. Familjens sätt att handskas med problematiken påverkar även på ungdomen. Då man inte vågar eller vill kontakta någon professionell så använder de unga ofta olika strategier för att överleva.

5.2.1 Våldets påverkan på ungdomarna

Mitt resultat visar att ungdomar som upplevt familjeväld mår sämre än de ungdomar som inte upplevt våld i hemmet. På grund av detta är det flera ungdomar enligt mitt resultat som inte söker hjälp till våldet som pågår i hemmet. I studien 10 (Lepistö 2010) hade ungdomar som upplevt våld i hemmet upplevt illamående och sjukdomar som ångest, depression, ätstörningar, självmordstendenser, alkoholkonsumtion och självskadande beteende. Ungdomarna upplevde inte ångest endast då våldet tog plats, utan också då de antog att det snart kommer att hända på nytt. Av de fem ungdomar som upplevt våld i hemmet i studien 7 (Megas & Söder 2010) kände sig alla arga mer än en gång i veckan. I de flesta fallen av ungdomar som upplevt våld i hemmet i studien 2 (Joronen et al. 2010) kände skuld känslor. De använde även strategier som att oroas mera, ge efter, utagerande känslor, ignorerade problemet eller skyllde på sig själv. Dessa ungdomar hade även ett behov av att höra till något och var oroliga över vad andra tänker. Enligt studien 2 (Joronen et al. 2010) och 7 (Megas & Söder 2010) oroar flickor mer än pojkar.

Två ungdomar i studien 5 (Buckley et al. 2007) beskrev hur de ville dölja vad som pågår i hemma av rädsla för att bli mobbade och retade i skolan. Dåligt självförtroende och självkänsla beskrevs också av de unga som en överväldigande känsla av att "vara an-norlunda", eller som "att ha en neonskylt som berättade för alla vad som händer" och "sticker ut som ett missfoster". Ovilja att lita på andra människor eller rädsla över att i misstag säga ut saker som avslöjar hemomständigheterna, var orsaker för att lämna osagt om deras situation till sina vänner. De antog att våldet i hemmet kunde vara en orsak att

bli mobbad eller retad. De unga var även rädda för att bli utesluten och tendera istället att isolera sig själv, genom att inte bjuda folk till sitt hem eftersom de var rädda att deras ”skamliga” hemomständigheter avslöjades.

Ett av de primära behoven som framkom i studien 5 (Buckley et al. 2007) var för ungdomarna att kunna känna sig trygga. En ung person berättar att hen inte vågade ringa ”hjälp-linjen” fastän hans pappa inte var på plats, eftersom det fanns en risk att hon blir fast för att hon pratat med någon professionell om våldet i hemmet. Hon var rädd att det skulle synas på telefonräkningen eller att han plötsligt skulle komma hem.

5.2.2 Ungdomens attityd till våldet och sökande av professionell hjälp

Studien 4 (Cater 2014) beskriver att ungdomars egen attityd till hjälpen spelar en stor roll. Om ungdomen själv sökt hjälp, istället för att någon annan gjort det för deras skull kan påverka resultatet av hjälpen. Om det varit mamman eller läraren som rekommenderat ungdomen att gå och prata om våldet med professionella i en verksamhet som är specificerad på ungdomars upplevelser av våld i hemmet, så antog respondenten att de rekommenderade detta på grund av att de tänkte att de skulle hjälpa dem. Att vuxna tar sådana initiativ kan vara en förutsättning för ett barn att få den hjälp som finns. Men det är också en åtgärd som kan begränsa barnens eget deltagande i beslutet att använda tjänster som tillhandahålls för dem. Flera som hade blivit rekommenderade att gå och prata om våldet, hade i senare skede ändå varit glada över att de gjort det.

Enligt resultat kan ungdomar som upplevt våld i hemmet bli vana att leva med våldet. Det kan enligt studien 10 (Lepistö 2010) hjälpa ungdomarna att leva med våldet, men kunde stoppa ungdomen från att söka hjälp. Ungdomar beskrev våldet som något vardagligt.

Resultat i studien 12 (Ellonen et al. 2013) visar att ungdomar har upplevt mindre våld i hemmet sedan 2008 i Finland, speciellt våld emellan syskon hade minskat. Men ändå är det mera våld i hemmen riktat emot barn och unga än emot vuxna.

I studien 11 (Social- och hälsovårdsministeriet 2011) tycker de unga att det visserligen talas mycket om våld, men att det inte berättas tillräckligt för barnen om vad man skall göra om man själv blir offer för våld, och hur ärendet sedan går vidare. Tanken på att de

kanske blir placerade utanför hemmet, och tanken på främmande människor skrämmer barnen och de vågar inte berätta för någon.

Enligt resultat skulle professionella kunnat beskrivas som hotfulla för familjers integritet och sekretess, men också ibland som oförmögen att ingripa i familjevåld. Oron för att ungdomen skulle omhändertas var en rädsla som kom fram i studien 1 (Øverlien 2012) och 11 (Social- och hälsovårdsministeriet 2011).

5.2.3 Ungdomens relation till föräldrarna och sociala nätverk

I studierna 10 (Lepistö 2010) och 12 (Ellonen et al. 2013) sökte ungdomar som upplevt familjevåld oftare socialt stöd än göra något konkret till våldet. I Lepistös (10) studie visade resultat att de unga grubblade mera, satsade mera på nära vänner och lindrade sina känslor genom till exempel någon trevlig aktivitet. Dessa ungdomar sökte ofta efter samhörighet av någon grupp, men sökte inte professionell hjälp. Personer i ungdomens nära relationer, som pappa, mamma, syster, bror, mor- och farföräldrar och andra släktingar hade hjälp ungdomarna att överleva. Ungdomarna framhävde att den viktigaste hjälpen kom från familjen och att de upplevde att det inte fanns något annat. Några av ungdomarna i studien beskrev ändå att de närmaste eller släkten inte ingrep i situationen eftersom de var så avlägsna att de inte visste om familjens situation. Resultat visar att vänner, som pojkvän eller andra vänner och familjen var viktiga stöd givare för ungdomarna som inte sökte professionell hjälp.

Stödjande ord, som att gå igenom saker och att tala, var betydande faktorer för överlevnad. I studien 10 (Lepistö 2010) framhäver resultat för behovet av att någon lyssnar och vikten på feedback från lyssnaren. I stödjande relationer var förståelse, delande av erfarenhet, aktivt stöd och närhet viktiga faktorer. Ungdomarna orkade bättre då de hade haft någon att dela sin erfarenhet med. Unga med våld i familjen hade ofta dåliga relationer med föräldrarna. Då var släktens roll viktiga. Aktivt stöd av människor ansågs också viktigt för de unga, och de önskade att människor skulle ingripa i ungdomens situation.

Mitt resultat visar att ungdomar hamnar i tidig ålder bära stort ansvar över andra familjemedlemmar än sig själva. Ungdomar beskriver i studien 3 (Miller et al. 2012) hur våld i

hemmet orsakar roll byte och att det ofta bär en vuxens ansvar inom familjen. Dessa ”vuxna” roller innebar övervakning av säkerheten för föräldrar och syskonen. Dessa unga respondenter med ”vuxna” roller representerade en form av mognad men framkallade också en viss ilska hos dem. Ungdomar uttryckte stor förbittring om att ha detta ansvar påtvingats. Ansvaret beskrevs också ha en isolerande effekt på ungdomarnas fritid.

I studien 8 (Sjöblom et al. 2011) nämner många av de unga syskonen som den största anledningen till att inte vilja lämna sitt hem fastän de varit i stor fara. En stor del av de unga berättar också att de valt att återvända hem för att få träffa sina syskon igen och inte svika dem. Vissa säger att de är oroliga för att deras syskon ska behöva gå igenom samma sak som de har gjort och att de hade velat finnas där för att skydda dem mot deras föräldrar och andra risker i hemmiljön. Andra anger att saknaden och längtan efter sina syskon har varit så stor att fast de hade valt att rymma hemifrån, beslöt de sig för att återvända hem för att inte tappa kontakten eller närheten till dem.

Resultat visar att familjens åsikt om att söka hjälp av professionella spelar en stor roll för ungdomen. I studien 8 (Sjöblom et al. 2011) beskriver ungdomarna i Sverige att deras familj varit ovilliga att kontakta socialtjänsterna, trots uppenbara problem i hemmet. De unga hade också fått höra, huvudsakligen från sina föräldrar men också från andra ungdomar i liknande situationer, att det inte är någon idé att kontakta socialtjänsten för att de ändå inte kommer hjälpa eller tro på ungdomarnas berättelser, om hur det är hemma. En vanlig uppfattning som de fick höra var att det som händer efter ett möte med socialtjänsten är att familjen splittras och barnen tas ifrån föräldrarna. Däremot är det flera som nämner att de fått hjälp av en professionell, då de beslutit att de lämnar hemmet på grund av våldet.

Mitt resultat visar att ungdomar som upplevt familjevåld upplever ambivalenta känslor emot sina föräldrar och att de inte kan lita på att föräldrarna kan ta ansvar för ungdomarnas välbefinnande, eftersom de inte förstår att ungdomarna behöver professionell hjälp. I studien 10 (Lepistö 2010) visade resultat att familjerna ofta hade kommit överens om saker som man inte talade om. Det fanns också situationer där den unga hamna göra saker i hemlighet för gärningsmannen för att undvika problem. De unga beskrev många olika kulisser för familjen, som är anledningen till att behovet av hjälp var svårt att identifiera.

Dessutom upprätthöll ungdomarna själva kulisserna, eftersom de inte ville erkänna sin svåra situation. En respondent beskriver situationen så här i studien 8 (Sjöblom et al. 2011): *”Jag fick gå till skolan med rivsår i ansiktet, blåa märken runt halsen. Han tvingade mig att säga att jag liksom hade ramlat eller gjort något sånt där. Liksom jag har aldrig vågat säga ifrån mot mina föräldrar, jag har alltid haft så stor respekt för dom. När jag var mindre.”*

I studien 5 (Buckley et al. 2007) lyftes det fram att ungdomen har ofta ambivalenta känslor emot pappan som gärningsman och att de blir ofta manipulerade av honom fortfarande efter föräldrarnas separation. Vissa ungdomar i studien tyckte det var okej att träffa pappan efter separationen, men andra upplevde det svårt. En ungdom beskriver orsaken varför hon inte vill träffa sin pappa på grund av hur han behandlat mamman och hen i flera år och hur det har påverkat hen. Hen funderade på hur det skulle påverka hens självförtroende att ha och göra med en person som varit så fruktansvärd emot hen och hens mamma. Ungdomen tyckte inte man skall träffa någon bara för att det är ens pappa.

5.2.4 Orsaker till misstro för professionella

Resultat visar att ungdomar önskar tillit och respekt av de professionella. Om de unga inte blivit professionellt bemötta av någon professionell eller upplevt hen maktlös, så har de unga väldigt svårt att lita på dem mera.

I Øverliens (1) och Lepistös (10) studie sågs förtroende som en förutsättning för tillgång till hjälp, men på grund av upplevelser av våld i hemmet, så hade de unga förlorat förtroende för människor. Det kan bidra till ovilja att söka hjälp av professionella för våld i framtiden.

Flera av de unga respondenterna i studie 1 (Øverlien 2012), 5 (Buckley et al. 2007), 8 (Sjöblom et al. 2011) hade tidigare blivit ifrågasatta och upplevt att professionella inte trodde deras berättelser. Svek, misstro och att inte bli lyssnad på är de övervägande som kommer fram av socialtjänsten i de ungas utsagor. Flera av de unga som har hamnat lämna hemmet på grund av våld beskriver i studien 8 (Sjöblom et al. 2011) att socialtjänsten har nekat dem hjälp med hänvisning till att deras föräldrar som är försörjningsskyldiga. I Øverliens (1) studie beskrivs ett exempel där en ungdom hade ringt polisen efter hjälp för

våld i hemmet. Polisen hade kommit på plats och börjat lyssna på förövaren och offrets sidor, istället för att dra ut på tiden borde de enligt ungdomen bara ha fört iväg förövaren. Enligt ungdomen ringer inte mammor eller barn till nödnumret för att någon skall söka bort pappan utan orsak.

För ungdomar som kände att professionella var hjälplösa eller ineffektiva emot gärningsmannen, stärkte ungdomens egen känsla av maktlöshet. En ung person berättade i studien 1 (Øverlien 2012) att han ringt efter polisen i en våldsam situation i hemmet. Då polisen hade kommit på plats så hade pappan (gärningsmannen) bett polisen gå iväg, och polisen hade lämnat hemmet. Den unga berättade att pappan hade söndrat mammans nya mixer och mikrovågsugn efter polisens besök. Ungdomarna upplever liknande besvikelse om den professionella verkade sakna kunskap eller mod att hjälpa dem. I studien 12 (Ellonen et al. 2013) lämnade ungdomar osagt tråkiga erfarenheter om de inte vågade eller täcktes inte, antog att inte någon var intresserad eller antog att det inte skulle hjälpa saken. För några unga var skolan en trygg plats i studien 5 (Buckley et al. 2007). En respondent beskrev skolan som hans ”säkra ställe”, och såg det som en fristad hemifrån i sex eller sju timmar om dagen, men för flera andra i samma studie hade skolan inte varit en positiv eller lyckad erfarenhet. Svårigheter att koncentrera sig var ett problem för några, som var distraherade av oro eller för lite sömn. Flera ungdomar hade svårt att göra hemuppgifter när det var kaotiskt hemma, vilket ledde till konflikt med läraren. Flera unga hade upplevt att läraren inte kunde eller ville inte förstå varför ungdomen hade ogjorda hemuppgifter.

5.2.5 Strategier att hantera våld

Resultat i studierna 2 (Joronen et al. 2010), 5 (Buckley et al. 2007), 6 (Klein et al. 2008), 7 (Megas & Söder 2010), 10 (Lepistö 2010) visar att ungdomar använder ofta någon form av strategi för att hindra våldet eller för att hantera sin livssituation. Med åren får ungdomen verktyg som fungerar som överlevnadsstrategier för att överleva våldet, och kände sig säkrare i problemsituationer då hen kan försvara sig. I studien 7 (Megas & Söder 2010) hade 60 procent av ungdomarna använt sig av någon form av strategi för att stå ut med våldet. Egen aktivitet, bärande tankar, stödjande ord, stödjande människorelationer och ersättande erfarenhet hjälper en ungdom att orka. De unga såg saker på olika sätt och kände sig mognare då de själva gjorde beslut, som att göra något åt problematiken eller

inte. Enligt de unga orkar de bättre, då de vet vad de gör, och vet att de kan påverka situationen. Uthållighet och envishet var personligheter som har hjälpt unga att orka. Upplevelser av att lyckas hjälpte också att orka vidare. Positivt tänkande, humor, hopp och fantasi var alla viktiga för ungdomars överlevnad. Blicken emot framtiden och planering av framtid under svåra tider hjälpte ungdomar att överleva.

I studien 6 (Klein et al. 2008) var de vanligaste strategierna socialt stöd, problem lösning, emotionell kontroll och distraktion. Det var ändå rätt vanligt att använda önsketänkande som en strategi, men ansågs relativt ineffektiv enligt de unga. De unga respondenterna i studien 5 (Buckley et al. 2007) hade prövat på att stoppa våldet genom att gå emellan sina föräldrar och en annan ung flicka kom ihåg hur hon försökt många gånger medla mellan hans mors och hennes pojkvän, förutom att försöka skydda sin yngre syster från effekterna av våldet. En ung flicka berättar att hennes sätt att överleva våldet var att gömma sig under sängen med mjukisdjur. Enligt resultat i studien 7 (Megas & Söder 2010) använde ungdomar strategier för att avstyra våldet som att gå emellan inblandade parter, skrika eller gå undan.

Flera av ungdomarna i studien 9 (Hawkins et al. 2010) berättade att fysiska uttryck som att rappa, dansa, rita, och musik hjälpte dem att hålla sig borta från problem. En pojke underströk detta och sa: ” *barn som upplevt familjevåld behöver verktyg för att minska stress, som att dansa, laga mat, och/eller en dyna som man kan slå.* ”

5.3 Sammanfattning av resultat

Mina resultat visar att de finns olika faktorer som påverkar på att ungdomen söker eller mottar professionell hjälp, men även faktorer som påverkar på att ungdomen inte söker professionell hjälp. Faktorer som påverkade positivt på att ungdomar söker eller mottar professionell hjälp var då ungdomarna blev bemötta med respekt, hörda och tagna på allvar. De ville även att någon utomstående skulle ingripa i familjens situation om ungdomen inte själv orkade eller vågade göra något åt saken. Familjen hade en stor påverkan på ungdomens beslutsfattande och välmående. Ungdomarna upplevde ambivalenta känslor emot föräldrarna och använde ofta strategier för att överleva våldet. Ungdomar som hade haft möjligheten att prata ut med en person utanför familjen mådde bättre, och unga

som inte hade gjort det önskade att de hade haft den möjligheten. Kamratstöd var en form av stödjande verksamhet som ungdomarna uppskattade.

6 ANALYS OCH TOLKNING

I detta kapitel tolkas och analyseras materialet i denna studie. Jag lyfter fram likheter och skillnader mellan resultat, tidigare forskning och teoretisk bakgrund, samt se om de finns förklaringar för skillnader. Jag delar in analysen utgående från mina forskningsfrågor som är: vilka faktorer bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp samt vilka faktorer påverkar på att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp?

6.1 Vilka faktorer bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp?

Min teoretiska bakgrund och tidigare forskning bekräftar mitt resultat som visar att ett bra bemötande mellan klient och professionell bygger sig på tillit.

6.1.1 Ett gott bemötande av den professionella

Enligt teorin (Blennberger 2013:9, Madsen 2001:226–227) hör bemötandet till den professionellas kompetenser. Bemötandet är ett brett och centralt begrepp inom det sociala området. För att vara kompetent att bemöta klienten på ett adekvat sätt bör socionomen ha en uppfattning samt erfarenhet av den expressiva, den produktiva, den analytiska och syntetiska och den kommunikativa kompetensen. D.v.s. professionella bör ha samspelsförmåga och kan anpassa sig enligt situationen. Till en övergripande bemötandekompetens hör också att bemötandet är autentiskt, att det är ett genuint uttryck för aktörens professionella och personliga identitet.

Blennberg tycker att det borde finnas i bemötandet: *respekt – artighet och hänsyn, empati som uppmärksamhet och lyhördhet, rättvist bemötande- lika behandling av olika personer, en jämlik hållning samt tydlighet och saklighet.* (Blennberg 2013:121)

Blennberg tycker att det borde finnas i bemötande, *respekt – artighet och hänsyn, empati som uppmärksamhet och lyhördhet, rättvist bemötande- lika behandling av olika personer, en jämlik hållning samt tydlighet och saklighet*. Den professionella bör även visa *vänlighet* (kanske även *värme* och *hjärtlighet*), *empati* som *medkänsla* och *humor* i ett möte med klienten. (Blennberg 2013:121)

Resultat (Øverlien 2012, Miller et al. 2012, Cater 2014, Buckley et al. 2007, Klein et al. 2008, Megas & Söder 2010, Sjöblom et al. 2011, Hawkins et al. 2010, Lepistö 2010, Ellonen et al. 2013) visar att ungdomarna bli bemötta med respekt, sensitivitet, hörda och tagna på allvar. Respekt var väldigt viktigt för ungdomar som upplevt familjevåld, men även att ha interaktion med vuxna som har liknande upplevelser (Hawkins et al. 2010). Det överensstämmer med tidigare forskning (Broberg et al. 2009) som visade att även professionella som hade erfarenhet av att arbeta med våld i familjen var bekvämare att prata om problematiken.

Till ett gott bemötande hör även att kunna fungera i samarbete och skapa pålitlig växelverkan mellan klient och professionell och organisera social verksamhet (Ranne et al. 2005:47). Det är en kommunikativ kompetens att använda språket, som en talhandling som uttrycker en social relation och har som mål tillit. Man litar alltså på att den andra talar sanning, och kommunikationen är aktiv mellan klienten och den professionella. Det krävs förutom språkliga färdigheter också insikt i mänskliga samtalsprocesser och normer. (Madsen 2001:230- 231) Professionella hade upplevt att relationen påverkades positivt med klienten tack vare öppenheten mellan dem, och att det ökat möjligheten att hjälpa familjen. Detta kan kopplas med tidigare forskning (Broberg et al. 2009) att kvinnor avslöjar om våld förekommer mer sannolikt om omständigheterna kring frågandet är professionellt och stödjande och om en sekretess garanteras Detta kan kopplas med resultat (Øverlien 2012, Social- och hälsovårdsministeriets 2011) då ungdomar var rädda över att omhändertas om de talar om problematiken i hemmet. Unga uppskattade också att de professionella varit flexibla och haft en icke- dömande attityd. De ville inte uppleva falska förhoppningar gjorda av professionella och ville bli följda upp i efterhand (Sjöblom et al. 2011). Det kan kopplas med teorin (Ranne et al. 2005:47) om den analytiska och syntetiska kompetensen som representerar kunskapsdimensionen i socialpedagogiskt arbete. Med hjälp av den analytiska och syntetiska kompetensen kan socialpedagogen göra slutsatser, som att välja arbetsmetod och använda sig av teorier som utvecklar verksamheten

Det är ändå viktigt att tillsammans med klienten diskutera deras förutsättningar och levnadsvillkor, samt ha insikt i sina egna handlingsmöjligheter, för att kunna handla emot dominerande beslut (Madsen 2001:231- 234).

6.1.1 Professionellas interventioner

Resultat (Sjöblom et al. 2011, Buckley et al. 2007, Social- och hälsovårdsministeriet 2011) visar att en stor del ungdomar önskar att professionella eller andra från sociala nätverket skulle göra en intervention. De önskade att någon hade förhindrat våldet eller åtminstone gjort något åt saken i tidigt skede. Då de unga inte själva klarade av att söka hjälp så använde många olika former av strategier för att hantera sin livssituation (Eriksson 2007:11, Joronen et al. 2010, Buckley et al. 2007, Klein et al. 2008, Megas & Söder 2010, Lepistö 2010). Då är det allt viktigare för professionella att identifiera ungdomar som lider av våldet i familjen. Även teori (Madsen 2001:19) visar att det socialpedagogiska arbetet inriktar sig på sociala och pedagogiska nödsituationer, som livshjälp till individer och grupper som inte av egen kraft eller med egna resurser klarar av sin tillvaro av egen kraft. Socialpedagogiken är inte bara sällskap, utan en situation där en professionell pedagog vill något bestämt med andra. Detta kan kopplas med tidigare forskning (Broberg et al. 2009) som att ökad kunskap om olika risk- och skyddsfaktorer i klientens uppväxtmiljö underlättar arbetet tillsammans med klienten.

Mitt resultat (Lepistö 2010, Miller et al. 2012, Sjöblom et al. 2011) visar att ungdomar inte tycker de är ungdomens uppgift att reda ut familjens problem, fast ungdomen själv ofta kan uppleva det så på grund av det ansvar de hamnade bära på grund av våldet i familjen. Ungdomarna vill att de professionella skall erbjuda adekvat hjälp (Eltonen et al. 2013). Detta bekräftas även av Ranne et al 2005:16 enligt henne hör det till den professionellas kompetens att förstå klientens vardag och hens erfarenhet, men att den är begränsad. Förståelse kräver möten och interaktion i klientens vardag. Då en professionell sätter sig in i klientens vardag, möter hen olika livsöden, sociala problem, ångest och hopplöshet. Till socialpedagogiken hör att stärka klientens hopp i vardagen. (Madsen 2001) Det är mycket viktigt att få klienterna att inse att det finns en möjlighet att påverka sin vardag (Askheim & Starrin 2007:18). Enligt det socialpedagogiska förhållningsättet jobbar de professionella för samhörighet och att stärka individens och grupper

sociala kompetenser. Empowermentbegreppet används även då det är fråga om att stärka individens sociala kompetenser. (Ranne et al. 2005, Askheim & Starrin 2007:18)

6.1.1 Stödjande verksamhet

Resultat (Buckley et al. 2007, Klein et al. 2008, Lepistö 2010, Hawkins et al. 2010) visar att en del ungdomar som upplevt familjevåld önskar att få stöd av personer utanför hemmet. Ungdomarna hade ett behov av att ”tala ut”, och att känna att de inte var ensamma eller inte skiljer sig från alla andra. Detta kan tolkas att många unga önskar att prata med någon utanför familjen eftersom många unga upplevde ambivalenta känslor emot sina föräldrar. (Hawkins et al. 2010, Buckley et al. 2007, Davidsson 2015, Miller et al. 2012)

I teorin (Madsen 2001) presenteras den femte kompetensen som sammanställer alla fyra kompetenser i Madsens ”bildningsblomma”. De enskilda kompetens delarna syns inte bara som olika tekniker och metoder, utan de blir en funktionell enhet- personlig för varje yrkesmänniska. Enligt Madsen (2001:234) är den femte kompetensen den är allra viktigaste av socialpedagogens kompetenser eftersom det är bara i den gemensamma samverkan den enskilda kompetensen uppnår sitt fulla bildningsvärde. Den femte kompetensen skall alltså säkra socialpedagogens egen mångsidiga kunskap och vetande.

De professionella har kompetenser för att stödja de utsatta ungdomarna och kan med hjälp av empowermentarbete få de unga att inse att de inte är ensamma (Askheim & Starrin 2007:18- 20)

6.2 Vilka faktorer påverkar på att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp?

6.2.1 Våldets påverkan på ungdomarna

I tidigare forskning (Brackley & Cardenas Wei 2010) beskrevs hur ungdomarnas erfarenheter med misshandel eller trauma som barn och ungdomar påverkade deras psykiska hälsa som vuxna och deras användning av våld i sina vuxna intima relationer. Det stämmer överens med mitt resultat (Brackley & Cardenas Wei 2010, Davidsson 2015, Lepistö

et al. 2010, Megas & Söder 2010, Social- och hälsovårdsministeriet 2011, Øverlien 2012) som visar att ungdomar som upplevt familjevåld mår sämre än de ungdomar som inte upplevt våld i hemmet.

Tidigare forskning (Davidsson 2015) tyder på att cirka 60 procent av våldsutsatta barn och ungdomar uppvisar psykiatriska symptom och är i stort behov av insatser från barn- och ungdomspsykiatri. Tidigare forskning (Brackley & Cardenas Wei 2010, Broberg et al. 2009, Davidsson 2015, Hydén & Øverlien 2007) visade även att ungdomar riskerar att fara illa och att deras psykiska utveckling riskerar att skadas när de utsätts för fysiskt eller psykiskt våld, till exempel när de tvingas se eller höra våld i sin närhet, eller leva i en miljö där våld eller hot om våld förekommer ofta. Även om de unga inte alltid vad som händer mamman, har de kunnat höra mammans skrik och gråt. Upplevelsen av att mamma blir slagen kan medföra skadlig medverkan för den unga. Unga som upplevt familjevåld förknippar ofta händelsen av våldet med rädsla och oro (Buckley et al. 2007). Detta kan kopplas med tidigare forskning (Hydén & Øverlien 2007) var ungdomar beskrev att det var en tryckande livsmiljö fylld av spänningar att leva med våld i hemmet. Resultat (Lepistö 2010) visar att det är vanligt med akuta fysiska stressreaktioner som astma, eksem, magont, sömnsvårigheter, huvudvärk och ätstörningar. Detta kan tolkas att en stor del ungdomar inte söker hjälp av någon professionell på grund av deras illamående som är orsakat av upplevelser av våld i hemmet. Mitt resultat (Buckley et al. 2007, Social- och hälsovårdsministeriet 2011) visar att de unga kan ha svårigheter i umgänge med andra individer och få koncentrationssvårigheter. Ungdomar som bevittnat våld i hemmet har det oftare kämpigare i skolan. För flera unga var skolan en trygg plats borta från hemmets problematik, men flera unga hade dock svårigheter i att koncentrera sig, de var distraherade av oro eller för lite sömn (Buckley et al. 2007).

Enligt tidigare forskning (Brackley & Cardenas Wei 2010) kan beteendeproblem som orsakas av barnmisshandel eller annan traumatisering kan vara svåra att skilja från neuropsykiatriska problem som ADHD. Barn och unga som har växt upp i våldsamma förhållanden lider ofta av PTSD i vuxen ålder. Mitt resultat (Lepistö 2010) överensstämmer med tidigare forskning som påpekar att ungdomar som upplevt våld i hemmet hade lidit av illamående och sjukdomar som ångest, depression, ätstörningar, självmordstendenser, alkoholkonsumtion och självskadande beteende. Ungdomarna upplevde inte ångest endast

då våldet tog plats, utan också då de antog att det snart kommer att hända på nytt. (Lepistö 2010)

Enligt mitt resultat (Buckley et al. 2007) hade ungdomar som upplevt familjevåld hade ofta dåligt självförtroende och självkänsla och det beskrevs av de unga som en överväldigande känsla av att ”vara annorlunda”. Ovilja att lita på andra människor eller rädsla över att i misstag säga ut saker som avslöjar hemomständigheterna, var orsaker varför en del ungdomar inte delade med sig om våldet som sker i hemmet.

Rädsla för att dölja de skamliga hemförhållandena kan även tolkas vara en orsak varför inte de unga kontaktar professionella. Ingen av studierna påstår att våld i hemmet skulle påverka positivt på ungdomen. Det stämmer överens med teorin (Askheim & Starrin 2007:18- 20, Madsen 2001:20, Ranne et al. 2005:17- 18) överensstämmer och kan kopplas med det socialpedagogiska arbetssättet om att stärka individens självkänsla, integrera och få hen att känna kontroll över sitt eget liv.

6.2.2 Ungdomens attityd till våldet och sökande av professionell hjälp

Mitt resultat (Lepistö 2010) visar att ungdomar som upplevt våld i hemmet kan bli vana att leva med våldet. Det kan hjälpa ungdomarna att överleva, men kunde stoppa ungdomen från att söka hjälp. Ungdomar beskrev våldet som något vardagligt. Detta kan kopplas med tidigare forskning (Brackley & Cardenas Wei 2010) var en respondent beskrev sig vara uppvuxen i förhållande där våld var en norm i hans familjekultur och att han även senare använde våld i hans förhållande. Kulturen fungerade som en miljö som stödde, uppmuntrade, eller fungerade som riskfaktorer för våld.

Förälder som utövat våld på barnet och våld som skett mellan vuxna var betydande riskfaktorer för att barn utövar våld på föräldern själva. Det hittades bevis i tidigare forskning (Bentler et al. 2013) över att social inlärning påverkar könet: pojkar var mer benägna att vara fysiskt aggressiv mot mamman om hon också var ett fysiskt offer för fadern. Olämplig uppfostran av mor, utslagning, och drogmissbruk var andra familj risk faktorer för ungdomar att utöva våld på föräldern. Söner använde mer våld på föräldrarna än döttrar, men skillnaden var inte stor.

Ungdomar som visste att våldet inte var bra för dem men var rädda för att bli omhändertagna, fick dem att stanna hemma och skulle hamna till någon skrämmande plats. Tanken om främmande människor skrämde de unga och därför inte vågat berätta om våldet i hemmet för någon. (Social- och hälsovårdsministeriet 2011, Øverlien 2012). Resultat visar att ungas attityd till att söka och motta hjälp och stöd spelar en stor roll för resultat av hjälpen (Cater 2014, Sjöblom et al. 2011).

6.2.3 Ungdomens relation till föräldrar och socialt nätverk

Mitt resultat (Sjöblom et al. 2011, Øverlien 2012) visar att familjens sätt att ordna saker inom familjen har en stor betydelse gällande att söka hjälp av professionella. Inom familjen hade föräldrarna ofta bestämt att det inte pratas med utomstående om vad som gäller våldet. Enligt mitt resultat (Sjöblom et al. 2011) hade de unga hade fått höra, huvudsakligen från sina föräldrar men också från andra ungdomar i liknande situationer, att det inte är någon idé att kontakta socialtjänsten för att de ändå inte kommer hjälpa eller tro på ungdomarnas berättelser, om hur det är hemma. En vanlig uppfattning som de fick höra var att det som händer efter ett möte med socialtjänsten är att familjen splittras och barnen tas ifrån föräldrarna. Däremot är det flera som nämner en professionell som varit extra viktig eller gett ett bra stöd då de behövt hjälp. Detta kan kopplas med tidigare forskning (Bentler et al. 2013, Brackley & Cardenas Wei 2010, Broberg et al. 2009, Davidsson 2015) var respondenter beskrev att de levt upp i en hemmamiljö och kontext var våld var en norm, till och med uppmuntrande i vissa fall. Detta kan tolkas som att ungdomarna nog själva hade önskat prata med någon utomstående om de haft möjlighet, någon som skulle lyssna och ta hen på allvar, och berättat för dem hur våldet kan påverka på ungdomens framtid. I tidigare forskning (Broberg et al. 2009) beskrev även mammor att de på grund av skuld- och skamkänslor i rädsla över att ankl

Enligt mitt resultat (Lepistö 2010, Buckley et al. 2007)) visar att unga upplever ofta ambivalenta känslor emot sina föräldrar De unga har ofta ambivalenta känslor emot pappan som gärningsman och att de blir ofta manipulerade av honom fortfarande efter föräldrarnas separation. Vissa ungdomar i studien tyckte det var okej att träffa pappan efter separationen, men andra upplevde det svårt på grund av pappans våldsamma beteende. Resultat sammanfaller med tidigare forskning (Broberg et al. 2009, Davidsson 2015, Hydén &

Øverlien 2007) som påpekar att barn och ungdomar som varit utsatta för våld i hemmet upplever kontakten med umgängesföräldern ofta som förvrängd och har en ambivalent bild av sin pappa. Ungdomar brottades ofta med tankar om att bli lik sin förälder. Enligt mitt resultat (Buckley et al. 2007) var de flesta barnen nöjda med lite eller ingen kontakt med umgängesföräldern. Få barn vill ha mer kontakt. Det sammanfaller med teorin (Madsen 2001, Askheim & Starrin 2007:18- 20) att den professionella bör enligt socialpedagogiskt arbetssätt jobba för att ungdomen skall nå sin egen vilja, och detta kan tolkas att de inte behöver tänka att de kommer att bli lik sin förälder och stärka ungdomen på ett sådant sätt att hen får kraft att ändra på de den situation som gör att hen befinner sig i en svag och maktlös position.

Mitt resultat (Lepistö 2010) visar att det fanns också situationer där den unga hamna göra saker i hemlighet för gärningsmannen för att undvika problem. De unga beskrev många olika kulisser för familjen, som är anledningen till att behovet av hjälp var svårt att identifiera. Dessutom upprätthöll ungdomarna själva kulisserna, eftersom de inte ville erkänna sin svåra situation. Detta kan tolkas som att ungdomarna lider av tabuiserade trauman, dvs. att ungdomarna har begränsade möjligheter att förstå, tolka och bearbeta det de varit med om (Eriksson 2007:9). Även tidigare forskning (Broberg et al. 2009) beskriver hur ungdomar och mammor var rädda för att berätta för någon om våldet, eftersom de var rädda för konsekvenserna av gärningsmannen. Detta kan kopplas med teorin (Madsen 2001:229- 230) om den kommunikativa och den expressiva kompetensen som kan användas specifikt i detta fall. Det hör till den professionellas att förstå klientens situation samt uppmuntra till öppenhet för att kunna arbeta tillsammans med tillit. Enligt Madsen (2001:230) går den kommunikativa kompetensen ut på hur människor förhåller sig till varandra genom handlingar som är språkligt betingade. Det är en social handling med tillit som grund. Professionella måste kunna grunda normer för att fatta beslut och lösa konflikter samt sätta in sig i andras ställe genom att skifta perspektiv. Detta kan kopplas med resultat (Cater 2014) som visar att resultatet av professionell hjälp påverkas om ungdomen inte själv är färdig att prata eller göra något till sin situation. Mitt resultat (Lepistö 2010) visade även att flera ungdomar valde att prata med t.ex. vänner, familj och släkt om sin situation, och inte professionella, men hade märkt att denna hjälp inte leder till någon intervention eftersom de inte möjligtvis vet tillräckligt om våldet i hemmet att förstå att de unga skulle behöva hjälp.

Mitt resultat (Miller et al. 2012) visar att ungdomar hamnar i tidig ålder bära stort ansvar över andra familjemedlemmar än sig själva. Flera ungdomar har hamnat ut för rollbyte och måste ta ansvar över andra i familjen för att överleva, vilket beskrevs ha isolerande effekt på ungdomarnas fritid. Resultat (Sjöblom et al. 2011, Miller et al. 2012, Øverlien 2012) visar även att ungdomarna upplevde ofta ett ansvar för att sköta om och stöda sina syskon. Detta kan kopplas med tidigare forskning av Hydén och Øverlien (2007) vars ungdomar beskrev hur de ofta tog stöd av sina syskon vid akuta situationer men även annars också.

6.2.4 Orsaker till misstro för professionella

Enligt resultat (Øverlien 2012, Lepistö 2010) var förtroende en förutsättning för tillgång till hjälp, men på grund av upplevelser av våld i hemmet, så hade de unga förlorat förtroende för människor. Det kan bidra till ovilja att söka hjälp av professionella för våld i framtiden. Detta kan man koppla med teori av (Madsen 2001:19, Askheim & Starrin 2007:162- 163) som påpekar att till den professionella inom det sociala området bör arbeta enligt socialpedagogiskt förhållningsätt, som livshjälp till individer och grupper som inte av egen kraft eller med egna resurser klarar av sin tillvaro av egen kraft. Professionellas villkor för att förstå klientens vardag och hens erfarenhet är begränsade. Förståelse kräver möten och interaktion i klientens vardag. Då en professionell sätter sig in i klientens vardag, möter hen olika livsöden, sociala problem, ångest och hopplöshet. Till socialpedagogiken hör att stärka klientens hopp i vardagen. Det är mycket viktigt att få klienterna att inse att det finns en möjlighet att påverka sin vardag. Socialpedagogikens syfte är först och främst att integrera (Madsen 2001:20). Socialpedagogiken strävar efter att stöda människor i deras utveckling till att bli självständiga och kritiskt tänkande individer. (Madsen 2001:7) Även teorin (Eriksson & Markström 2000:14, Askheim & Starrin 2007:162- 163) om socialpedagogiskhandlingskompetens beskriver att den professionella jobbar med att uppmuntra människor att uppnå egen vilja.

Enligt resultat (Buckley et al. 2007, Sjöblom et al. 2011, Øverlien 2012) kan en del unga ha negativa erfarenheter av professionella och detta påverkar på att de inte mera litar på hjälpen eller ser de professionella som hotande eller till och med hjälplösa. Ungdomarna

hade upplevt att de inte blivit tagna på allvar. Flera av de unga som har hamnat lämna hemmet på grund av våld hade blivit nekade om hjälp av socialtjänsten med hänvisning till att deras föräldrar är försörjningsskyldiga (Sjöblom et al. 2011). Detta kan tolkas att som att socialtjänsten inte har observerat den ungas sociala miljö och hemförhållanden före de gjort beslut. Detta kan kopplas med Madsens teori (2001:191) som påstår att man tidigare ansåg att problemen fanns i ungdomen. Enligt dagens synsätt så anses inte felet vara i ungdomen utan att det är uppväxtvillkoren som är onormala. Sociala arv och stigmatisering är begrepp inom socialpedagogiken, som ofta har negativa konsekvenser, eftersom det antas att familjens sociala problem överförs till barnen och ungdomarna i större eller mindre omfattning. ”Att bekämpa det sociala arvet” har blivit en ledande målsättning för det förebyggande arbetet, vilket betyder att riskungdomar som har föräldrar med sociala problem blir ett objekt för en särskild uppmärksamhet. Enligt teori (Ranne et al. 2005:16) bör den professionella observera ungdomens sociala miljö för att förstå klienten bättre före man ingriper i klientens liv. Målgruppen i socialpedagogiskt arbete är barn, unga och vuxna. Det betyder att man jobbar med hela familjen vid behov.

I tidigare forskning (Broberg et al. 2009) hade professionella inte frågat klienterna i BUP om de upplevt våld i hemmet eftersom de upplevt bland annat känslan som om man anklagar familjen genom att ställa frågan och att det inte varit etiskt, eftersom familjen på annat sätt varit mycket utsatt. Det kom fram i intervjuerna att personal som hade mer erfarenhet av att arbeta med våld i familjen ställt frågan betydligt oftare än övriga. Detta kan man koppla teorin (Madsen 2001:229, Ranne et al. 2005:46–47) om den expressiva kompetensen som står för socialpedagogikens estetiska och emotionella dimension. Klienter kan uppleva det svårt att prata om jobbiga grejer och därför bör den professionella erbjuda klienten ett annat sätt att uttrycka sig på, som via målande, musik eller drama till exempel. Enligt den analytiska kompetensen bör den professionella hela tiden fördjupa den kunskap som hen redan har. Detta kan tolkas att en professionell bör studera och lära sig nya saker för att kunna förstå klientens livssituation bättre och kunna bemöta hen på ett professionellt sätt.

Resultat (Ellonen et al. 2013, Joronen et al. 2010) visade att det är viktigt för en professionell att kunna se riskfaktorer, förebyggande samt skyddande faktorer och ha kunskap om vad familjevåld innebär. Den professionella behöver denna kompetens för att se hur

dessas olika faktorer kan påverka ungdomen men också på problematiken i familjen och därmed försöka förebygga det. Detta kan kopplas med tidigare forskning (Bentler et al. 2013, Brackley & Cardenas Wei 2010, Broberg et al. 2009, Hydén & Øverlien 2007) som visar att flera individer inte fått professionellt stöd tidigare eftersom de inte själva har sökt efter hjälp. Om professionella skulle ha frågat eller känt igen symptom så skulle det finnas en större chans att mammorna eller ungdomarna hade talat om våldet. Detta kan kopplas med teori (Madsen 2001) som att socialpedagogiken inriktar sig på individer i sociala och pedagogiska nödsituationer, som livshjälp till individer som inte av egen kraft eller med egna resurser klarar av att söka hjälp.

6.2.5 Strategier att hantera våldet

Ingen av de vuxna respondenterna i tidigare forskning (Brackley och Cardenas Wei 2010) hade fått behandling för missbruk eller trauma som de upplevde som barn eller ungdomar, detta kan tolkas att dessa respondenter har använt sig av strategier för att överkomma problematik som unga. Detta kan kopplas med Ellonen et al. (2013) som påstår att ungdomar lämnade osagt tråkiga erfarenheter om de inte vågade, täcktes inte eller antog att inte någon var intresserad eller att det inte skulle hjälpa saken. Mitt Resultat (Buckley et al. 2007, Ellonen et al. 2013, Joronen et al. 2010, Megas & Söder 2010, Klein et al. 2008, Lepistö 2010, Sjöblom et al. 2011) visar att de unga som inte söker professionellt hjälp eller stöd, pratar ofta om våldet i hemmet med någon familjemedlem eller någon från det sociala nätverket. De använder sig även av överlevnadsstrategier som fungerar som hjälper dem att avstyra våldet och att orka. Dessa strategier kunde vara positivt tänkande, humor, hopp och fantasi var alla viktiga för ungdomars överlevnad. Blicken emot framtiden och planering av framtid under svåra tider hjälpte ungdomar att överleva.

Enligt resultat (Klein et al. 2008) var det vanligt att använda strategier som socialt stöd, problem lösning, emotionell kontroll och distraktion. Det var ändå rätt vanligt att använda önsketänkande som en strategi, men ansågs relativt ineffektiv enligt de unga. Flera unga hade använt sig av fysiska uttryck som att rappa, dansa, rita, och musik för att hålla sig borta från problem. Detta kan kopplas med teorin (Madsen 2001:229) om att professionella bör använda sig av den expressiva och den produktiva kompetensen och använda sig av olika verktyg och metoder i arbetet med klienterna.

6.3 Sammanfattning av analys och tolkning

Det framkom inte resultat som motsade teori eller tidigare forskning. Min första forskningsfråga var vilka faktorer bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar professionell hjälp. Svaret på denna fråga är att ungdomar vill bli professionellt bemötta, samt att de önskar att professionella gör interventioner och erbjuds stödjande verksamhet av de professionella.

Professionellas kompetenser och förhållningssätt till arbetet tillsammans med unga och deras familjer spelar en stor roll. För att kunna hjälpa bör den professionella bli medveten om problematiken och därför bör den professionella känna till vad familjevåld innebär. Då ungdomen blir bemött med respekt, sensitivitet, lyssnad, och tagen på allvar av den professionella så finns det en mycket stor sannolikhet att ungdomarna som upplevt våld i hemmet ”talar ut”. Unga som upplevt våld i hemmet påverkas kraftigt av upplevelserna. De professionella har alltså ett stort ansvar att identifiera dessa ungdomar, hjälpa och stödja dem, samt skapa ett samarbete med familjen som bygger sig på tillit. Professionella bör ta i beaktande barnen och ungas hela livssituation både den förflutna och den nuvarande. Det handlar om att ta i beaktande individens hela omgivning som är både människor och miljö. Sådan verksamhet som stödjer så många olika unga som möjligt bör ordnas.

Mina andra forskningsfråga var vilka faktorer påverkar på att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker professionell hjälp. Denna fråga fick jag också bra svar på. På grund av familjens beslut att inte tala om våldet i hemmet eller ungdomens eget illamående som är orsakad av våldet i hemmet, är faktorer som bidrar till att den unga inte söker hjälp av en professionell. Skam känslor över hemförhållanden och rollbyten inom familjen är även orsaker varför den unga inte talar om våldet i hemmet. Som konsekvens av våldet så upplevde de unga ambivalenta känslor emot sina föräldrar, oftast emot pappan som i de flesta fallen var gärningsmannen. De unga använder sig av strategier för att hantera sin livssituation, det kunde hjälpa de unga, men stoppade även dem från att söka hjälp av någon professionell. De använde strategier så som bärande tankar, upplevelser av att lyckas, positivt tänkande, humor, hopp och fantasi var alla viktiga för ungdomars överlevnad. Blicken emot framtiden och planering av framtid under svåra tider hjälpte även

ungdomar att överleva. Stödjande ord, som att gå igenom saker och att tala, var betydande faktorer för överlevnad. Flera ungdomar valde att prata om upplevelserna med personer från familjen eller från sitt sociala nätverk som till exempel vänner och släkt. De flesta ungdomarna ville att någon utomstående skall göra en intervention i familjens situation, till och med före ungdomen själv hade bett efter hjälp. De ungas attityd och förhållningssätt till professionell hjälp spelade en stor roll i resultat av hjälpen, så om den unga inte är färdig att prata om familjens problematik så kan det vara svårt att åstadkomma positiva resultat som professionell.

Professionellas kompetenser påverkar på slutsatsen i arbetet med ungdomar som upplevt familjevåld. Flera unga hade upplevt dåligt bemötande av professionella. De hade inte blivit tagna på allvar och de professionella hade inte velat ta ansvar över problematiken. Professionella ansågs av flera unga som hotande, men även som hjälplösa och ineffektiva. Forskning (Ellonen et al. 2013) visar att ungdomar i Finland har upplevt mindre våld i hemmet sedan 2008, speciellt våld emellan syskon hade minskat. Men ändå är det mera våld i hemmen riktat emot barn och unga än emot vuxna. Ungdomar lämnade osagt tråkiga erfarenheter om de inte vågade, täcktes inte, antog att inte någon var intresserad eller att det inte skulle hjälpa saken.

7 DISKUSSION

I detta kapitel kommer jag att presentera min metoddiskussion, resultat diskussion samt mitt förslag till fortsatt forskning.

7.1 Metoddiskussion

Syftet med min studie var att få veta vilka faktorer bidrar ungdomar som upplevt familjevåld till hjälpsökande och mottagande av professionell hjälp. Jag valde att besvara mina forskningsfrågor med en litteraturstudie. Jag valde att göra en litteraturstudie eftersom jag tänkte att jag får en bredare kunskapsbild då jag granskar tidigare forskning. De kunde ha varit svårt att få forskningslov till detta ämne, samt ämnet var även känsligt och jag ansåg att det kunde vara svårt att få information genom till exempel intervjuer. Jag valde att göra en litteraturstudie eftersom jag kunde då få svar på just det som jag ville ha.

Förrän jag började min datainsamling hade jag bestämt urvalskriterier för min sökning. Jag fann bra material redan i början av min sökning. Det var svårare att bestämma vilka som skulle exkluderas på grund av åldersgruppen eller dylikt. Jag fann även flera studier som var på kandidat nivå och därför använde jag inte dem. Jag hittade 12 studier och artiklar i fem databaser som svarade på mitt syfte och som jag beslöt att inkludera. Jag anser att jag använt mig av ett brett material som ger en helhetsbild över vilka faktorer som påverkar ungdomars val att söka/motta eller inte söka professionell hjälp.

Jag analyserade mitt material med hjälp av innehållsanalys. Innehållsanalysen var en bra metod för att få en helhetsbild. Innehållsanalysen, med sina olika faser, hjälpte mig att få en klarare bild av mitt material och därmed också inse att jag får resultat som svarar på mina forskningsfrågor. Metoden var ändå ganska långsam, då jag läste flera gånger noggrant igenom materialet för att kategorisera de viktigaste underrubrikerna. Det krävdes mycket tankearbete att förstå hur jag skulle gå tillväga.

Teoretiska referensramen och tidigare forskning stöder arbetets syfte, frågeställning och resultat. Mina frågeställningar fungerade som en röd tråd genom hela arbetet.

7.2 Resultat diskussion

I studien framkom flera faktorer som påverkar ungdomens val att göra något till problematiken i familjen. Resultatet hängde väl ihop med min teori och tidigare forskning och det gick att göra en koppling mellan dem.

Den professionella måste förutom sina egna kompetenser tänka på vilka faktorer som påverkar ungdomar att de inte själva söker hjälp och stöd till sina upplevelser av familjevåld. Professionella har bra möjligheter med sitt förhållnings- och arbetssätt att påverka de unga och deras familjer. Det kan i empowermentarbete och familjearbete stöda den unga och deras familj. De professionella bör uppmuntra unga och deras familj att arbeta med problematiken i familjen. Många unga upplever våldet obegripligt och förvirrande, och många av dem har inte kunnat ansluta sina känslor till våld och gärningsmannen. Ur

ett psykologiskt och utvecklingssynpunkt anses det viktigt att barn har möjlighet att berättat potentiellt traumatiska upplevelser såsom våld i hemmet. Attityder som att våld mot barn och ungdomar skulle vara mer acceptabelt, normalt, eller vara mindre meningsfullt, stöder inte barn och ungdomar att behandla sina erfarenheter, utan kan istället fungera som en faktor som stärker osäkerheten om att prata om sina egna svåra erfarenheter. Som professionell är det viktigt att vara öppen och modig och visa att man bryr sig.

Forskningsfrågorna gav resultat som är realistiska och visar att professionella bör satsa på förebyggande arbete och ge information till barn och ungdomar och deras föräldrar, att familjevåld inte är acceptabelt och att man kan göra något åt saken. Resultat visade att växelverkan mellan ungdom och professionell spelade en stor roll. Professionella bör arbeta enligt den socialpedagogiska handlingskompetensen för att bemöta de unga på bästa sättet.

7.3 Förslag till fortsatt forskning

Genom detta examensarbete har jag insett att den professionellas roll i ungdomens liv är stor och att ungdomar som upplevt familjevåld vill bli sedda och hörda. Det kunde vara bra att forska vidare hur man på bästa sättet skulle närma sig den unga och deras familj som är ovilliga att söka eller motta hjälp av en professionell oberoende problematiken i hemmet.

KÄLLOR

- Almqvist, Fredrik. 2006, De tidiga barnaårens betydelse för psykisk hälsa i vuxen ålder: Från epidemiologisk forskning till randomiserad psykoterapiforskning, *Finska Läkaresällskapets Handlingar*, vol. 166, nr. 2, s. 44- 49. Tillgänglig: Google. Hämtad 25.5.2016.
- Askheim, Ole Petter & Starrin, Bengt (red.). 2007, *Empowerment- i teori och praktik*, Malmö: Gleerup, 234 s.
- Aveyard, Helen. 2009, *Doing a Literature Review in health & social care- a practical guide*, England: Open University Press, 152 s.
- Barnkonventionen. 2015, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Tillgänglig: <http://www.mll.fi/se/verksamhet/barnkonventionen/> Hämtad 27.10.2015.
- Barnskyddslag 13.4.2007/417, Finlands författningssamling. Tillgänglig: [http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417?search\[type\]=pika&search\[pika\]=barnskyddslag](http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417?search[type]=pika&search[pika]=barnskyddslag) Hämtad 7.3.2016.
- Bentler, Peter M; Ibabe, Izaskun & Jaureguizar, Joana. 2013, Risk Factors for Child-to-Parent Violence, *J Fam Viol*, vol. 28, s. 523–534. Tillgänglig: Ebsco Academic Search Elite. Hämtad 29.10.2015.
- Blennberger, Erik. 2013, *Bemötandets etik*, Lund: Studentlitteratur AB, 160 s.
- Brackley, Margaret & Cardenas Wei, Christina. 2010, Men Who Experienced Violence or Trauma as Children or Adolescents and Who Used Violence in Their Intimate Relationships, *Issues in Mental Health Nursing*, vol. 31, s. 498- 506. Tillgänglig: Ebsco Academic Search Elite. Hämtad 25.11.2015.
- Broberg, Anders; Hedtjärn, Gunlög & Hultmann, Ole. 2009, Var femte mamma till barn i BUP-vård hade utsatts för våld, *Läkartidningen*, nr. 48, volym 106. Tillgänglig: Google scholar. Hämtad 3.3.2016.
- Buckley, Helen; Holt, Stephanie & Whelan, Sadhbh. 2007, Listen to Me! Children`s Experiences of Domestic Violence, *Child Abuse Review*, nr. 16, s. 296- 310. Tillgänglig: Academic Search Elite (EBSCO). Hämtad 25.11.2015.
- Cater, Åsa K. 2014, Children`s Descriptions of Participation Processes in Interventions for Children Eposed to Intimate Partner Violence, *Child Adolesc Soc Work J*, vol. 31, s. 455- 473. Tillgänglig: Academic Search Elite (EBSCO). Hämtad 25.11.2015.
- Davidsson, Maria. 2015, *Barn som upplevt våld i hemmet - upplevelse av kontakt med föräldrarna*, Examensarbete, Göteborgs Universitet, Psykologiska institutionen.

- Ellonen, Noora; Fagerlund, Monica; Kääriäinen, Juha; Peltola, Marja & Sariola, Heikki. 2014. *Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013- lapsiuhritutkimuksen tuloksia*, Tammerfors: Juvenes Print, 190 s.
- Eriksson, Lisbeth & Markström, Ann-Marie. 2000. *Den svårfångade socialpedagogiken*, Lund: Studentlitteratur, 236 s.
- Eriksson, Maria. 2007, *Barn som upplever våld. Nordisk forskning och praktik*, Stockholm: Gothia Förlag, 271 s.
- Forsberg, Christina. & Wengström, Yvonne. 2013, *Att göra systematiska litteraturstudier. Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*, Stockholm: Natur & Kultur, 219 s.
- Friberg, Febe. 2006, *Dags för uppsats- vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*, Lund: Studentlitteratur, 154 s.
- Hawkins, Joellen W; Keet, Meredith; Pearce, Carole W; Phalen, Jaime; Singer, Cristen & Willis, Danny. 2010, Children Who Witness Violence: What Services Do They Need To Heal? *Issues in Mental Health Nursing*, vol. 31:552–560. Tillgänglig: Eb-sco Academic Search Elite. Hämtad 29.10.2015.
- Holmberg, Tiina. 2000, *Lapset ja perheväkivalta*, 2 uppl., Tavastehus: Karisto Oy, 36 s.
- Hydén, Margareta & Överlien, Carolina. 2007, Att tvingas lyssna – hur barn bevittnar pappas våld mot mamma, *Barn*, 1: 9-25. Norsk center för barnforskning, Tillgänglig: Google scholar. Hämtad 3.3.2016.
- Höst, Martin; Regnell, Björn & Runeson, Per. 2010, *Att genomföra examensarbete*, 10 uppl., Lund: Studentlitteratur, 153 s.
- Jacobsen, Dag Ingvar. 2007. *Förståelse, beskrivning och förklaring - introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur, 316 s.
- Joronen, Katja; Lepistö, Sari; Luukkaala, Tiina; Eija Paavilainen & Åstedt- Kurki, Päivi. 2010, Adolescents' experiences of coping with domestic violence, *Journal of advanced nursing*. nr 6, vol. 66, s. 1232-1245. Tillgänglig: Academic Search Elite (EBSCO). Hämtad 3.3.2016.
- Kainulainen, Heini & Niemi – Kiesiläinen, Johanna. 2006, *Perhe- ja lähisuhdeväkivalta- Auttamisen käytäntöjä*. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35, Tavastehus: Karisto Oy, 156 s.
- Kivitie- Kallio, Satu & Söderholm, Annlis. 2012, *Lapsen kaltoinkohtelu*, 2 uppl., Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 323 s.
- Klein, Michael; Moesgen, Diana; Reuber, Danielle; Templeton, Lorna & Velleman, Richard. 2008, Domestic Abuse Experienced by Young People living in Families with

- Alcohol Problems: Results from a Cross- European Study, *Child Abuse Review*, vol. 17, s. 387- 409. Tillgänglig: Academic Search Elite (EBSCO). Hämtad 25.11.2015.
- Lepistö, Sari. 2010, *Nuorten kokema perheväkivalta- Malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä*, Tammerfors: Tampereen Yliopistopaino Oy- Juventes Print, 124s.
- Löfvenberg, Åsa & Rahm Gull Britt. 2007, *Familjevåld- mäns våld mot kvinnor och barn, Kunskapsunderlag och handlingsplan*. Tillgänglig: Google Scholar. Hämtad 29.11.2015.
- Madsen, Bent. 2001, *Socialpedagogik*, Lund: Studentlitteratur, 244 s.
- Madsen, Bent. 2006, *Socialpedagogik- integration och inklusion i det moderna samhället*, Lund: Studentlitteratur, 301 s.
- Megas, Christina & Söder, Camilla. 2010, *En enda gång kan vara nog: En kvantitativ studie om gymnasieungdomars erfarenheter av våld och/eller våld i nära relationer*, Examensarbete, Stockholms Universitet, Institutionen för Socialt Arbete. Tillgänglig: Uppsatser.se. Hämtad 25.11.2015.
- Miller, Pam; Richardson Foster, Helen & Stanley, Nicky. 2012, Engaging with children's and parents' perspectives on domestic violence, *Child and Family Social Work*, vol. 17, s. 192-201. Tillgänglig: Ebsco Academic Search Elite. Hämtad 29.10.2015.
- Moula, Alireza, red. *Empowermentorienterat socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur AB, 267 s.
- Piispa, Minna. 2011, Parisuhdeväkivallan todellisuus. I: Hannus, Riitta; Mehtola, Sirkku; Natunen, Luru & Ojuri, Auli (red.). Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. *Veitsen terällä- Naiseus ja parisuhdeväkivalta*, Tavastehus: Kariston Kirjapaino Oy, 240 s.
- Ranne, Kaarina; Rouhiainen- Valo, Tuula; Ruusunen, Tuula(red.) & Sankari, Anne. 2005, *Sosiaalipedagoginen ammatillisuus- Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi*, Kokemäki: SPOY Satakunnan Painotuote Oy, 121 s.
- Ruohonen, Marita. 2006, Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn kehitys Suomessa. I: Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. *Perhe- ja lähisuhdeväkivalta- auttamisen käytäntöjä*, Tavastehus: Karisto Oy:n kirjapaino. 156 s.
- Sjöblom, Yvonne; Strauss, Johanna & Tedhammar, Isabella Lara. 2011, *Tillfälligt uppbrott - unga berättar- om att rymma eller kastas ut hemifrån*, Rädda Barnen, Tillgänglig: <http://resourcecentre.savethechildren.se/library/tillfalligt-uppbrott-unga-berattar-om-att-rymma-eller-kastas-ut-hemifran> Hämtad 25.11.2015.
- Socialstyrelsen. 2005, *När mamma blir slagen- att hjälpa barn som levt med våld i familjen*, Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer2005/2005-131-9> Hämtad 25.11.2015.

- Social- och hälsovårdsministeriet. 2011, *Slå inte barnet! Nationella handlingsprogrammet för att minska kroppslig våld mot barn 2010–2015*, Tillgänglig: Julkari- STM:n hallionalan avoin julkaisuarkisto. Hämtad 29.10.2015.
- Social- och hälsovårdsministeriet. 2014, *Barn- och ungdomsetik inom social- och hälsovården*, Etene- publikationer 42, Tillgänglig: Julkari- STM:n hallionalan avoin julkaisuarkisto. Hämtad 24.11.2015.
- Social- och hälsovårdsministeriet. 2016, *Våld i nära relationer och inom familjen*, Tillgänglig: <http://stm.fi/sv/forebyggande-av-vald-i-nara-relationer> Hämtad 7.3.2016.
- Statistikcentralen. 2015, Omkring en fjärdedel av familjevåldet och våldet i nära relationer riktas mot barn, Publicerad: 28.5.2015. Tillgänglig: http://www.stat.fi/til/rpk/2014/15/rpk_2014_15_2015-05-28_tie_001_sv.html Hämtad 24.11.2015.
- Taskinen, Sirpa. 2007, *Barnskyddslag (417/2007), tillämpningsguide*, Vaajakoski: Gummerus kirjapaino. 134 s.
- Vaikutustavat. 2016, Arcada- Tutkimus, kehitys ja innovaatio, Tillgänglig: <http://rdi.arcada.fi/vata/fi/> Hämtad 15.3.2016.
- Øverlien, Carolina. 2014. 'He didn't mean to hit mom, I think': positioning, agency and point in adolescents' narratives about domestic violence, *Child and Family Social Work*, vol. 19, s. 156-164. Tillgänglig: Ebsco Academic Search Elite. Hämtad 29.10.2015.

BILAGOR

Bilaga (1/3) Inkluderade studier i examensarbetet

Databas	Sökord	Träffar	Antal använda studier
Academic search elite (EBSCO)	Children who witness violence	6	1
Academic search elite (EBSCO)	Domestic violence AND Children AND adolescents	122	1
Academic search elite (EBSCO)	Domestic violence AND Children	806	6
Google Scholar	Ungdomar som upplevt familjevåld	379	1
Julkari	Familjevåld unga	41	1
Save the Children's Resource Centre	Unga berättar	5	1
Uppsatser.se	Domestic violence; adolescents	3	1

Bilaga (2/3) Presentation av valda studier i arbetet

Nr/Författare	Årtal	Titel	Syfte	Metod	Resultat
1. Øverlien, Carolina	2012	'He didn't mean to hit mom, I think': positioning, agency and point in adolescents' narratives about domestic violence	Forskningen analyserar berättelser av ungdomar som har upplevt våld i hemmet i Norge. Den fokuserar på vad vi kan lära om att vara en tonåring som upplever våld i hemmet, med hjälp av en narrativ synvinkel.	25 stycken intervjuer (8-20 åringar) gjordes och bandades in. 4 narrativa berättelser lyftes fram i forskningen.	Alla 4 narrativs visar att de tidigare berättat om våldet, och att de gjorde det fritt. Alla som deltog i intervjuerna har fått stöd och hjälp från härbärgen, och haft en möjlighet att prata om sina erfarenheter med personal, ofta utbildade speciellt för denna uppgift. Härbärgets kontext, ideologin, stöd från behöriga lyssnare, och upplevelsen av att träffa andra som haft liknande erfarenheter är viktiga både när det gäller villighet att tala innehållet och struktur i berättelsen. Vissa av barnen och ungdomarna hade tidigare upplevt att de inte talat sanning, eller deras sägen blivit ifrågasatta.
2. Sari, Lepistö; Päivi Åstedt-Kurki; Katja, Joronen; Tiina Luukkaala & Eija Paavilainen	2010	Adolescents' experiences of coping with domestic violence	9 klassisters upplevelser och coping strategier av familjevåld i Finland.	En undersökning av nionde klassister (14-17 åringar)	67 procent av ungdomar som hade upplevt föräldrarnas symbolisk-aggression, 55 % mild våld och 9 % grovt våld. Analysen visar att ungdomarna påverkas av våldet. Ungdomarna med erfarenhet av våld i hemmet sökte inte professionell hjälp.

3. Miller, Pam; Richardson Foster, Helen & Stanley, Nicky	2012	Engaging with children's and parents' perspectives on domestic violence	Syfte med forskningen är att fånga föräldrar och ungdomars(19 st. 10-19 åringar) synpunkter på upplevelser av familjevåld i England	Intervjuer av 5 fokusgrupper	Överlevande, förövare och ungdomar upplevde skuld och skam känslor som hinder för utlämnande av våldet i hemmet. Alla tre grupper värderade proffs som lyssnade till dem och tog dem till hänsyn. Forskningen identifierar behovet för alla parter att på ett säkert sätt få samarbeta med det känslomässiga innehållet i utlämnande av våldet. De visas sig vara värdefullt att föräldrar engagera sig i barnens upplevelser av familjevåld.
4. Cater, Åsa	2014	Children's Descriptions of Participation Processes in Interventions for Children Exposed to Intimate Partner Violence	Få höra barn och ungdomars vilja och ovilja att diskutera erfarenheter av familjevåld i Sverige	Kvalitativ intervju med 29 st. 4-19 åriga barn och ungdomar	Barn och ungdomars egen attityd och motivation till att prata om upplevelser av familjevåld påverkar om de är villiga att prata eller ta emot hjälp av professionella. De upplever det skönt att prata om sina upplevelser om de blir väl bemötta och tagna på allvar.
5. Buckley, Helen; Holt, Stephanie & Whelan, Sadhbh	2007	Listen to Me! Children's Experiences of Domestic Violence	Undersöka effekterna av våld på barn, identifiera deras behov, för att kunna rekommendera lämpliga åtgärder i Irland.	18 fokusgrupper, 70 st. 37 professionella, 11 mammor och 22 barn och ungdomar(8- 17+)	Data indikerar att barn reagerar på ett unikt sätt att leva med våld i hemmet, och att tjänster för att möta deras behov måste skräddarsys för att passa deras individuella situation. Effek-

					terna av våld på deras liv manifesterade sig med avseende på deras känsla av rädsla och ångest i förhållande till sig själva, deras syskon och deras mödrar; deras självkänsla och känsla av att vara "an-norlunda", deras relationer(inklusive ambivalenta relationer med sina fäder); deras erfarenheter av utbildning och deras känsla av en förlorad barndom.
6. Klein, Michael; Moesgen, Diana; Reuber, Danielle; Templeton, Lorna & Velleman, Richard	2008	Domestic Abuse Experienced by Young People living in Families with Alcohol Problems: Results from a Cross-European Study	12-18 åringars erfarenheter av att leva med föräldrarnas alkoholmissbruk och föräldravåld i Europa. Studien belyser de stressiga erfarenheter dessa barn genomgick, effekterna på dem, deras copingstrategier, och det stöd som de mottagit och/eller önskat, och understryker behovet av en mer enhetlig strategi för att hjälpa dessa barn	Intervjuer	Många sa att de skulle ha velat ha talat med någon utanför familjen. Många ville få praktisk hjälp
7. Megas, Christina & Söder, Camilla	2010	En enda gång kan vara nog: En kvantitativ studie om gymnasieungdomars erfarenheter av våld och/eller våld i nära relationer	Det övergripande syftet med studien är att kartlägga i vilken utsträckning gymnasieungdomar som fyllt arton år har erfarenheter av att bevittna våld och/eller våld i nära relationer i Sverige, samt vilka karakteristika som är	En kvantitativ studie om gymnasieungdomars erfarenheter av våld och/eller våld i nära relationer	De som bevittnat våld i nära relationer uppgav sig alla ha goda relationer med vuxna inom skolan. Av de som bevittnat våld i nära relationer hade de som bodde med annan vuxen bra kontakt med so-

			<p>utmärkande för de som erfarit detta. Studien syftar vidare till att utforska eventuella samband hos de med erfarenheter av att bevittna våld i nära relationer, till exempel med avseende på anknytning till vuxna och andra sociala nätverk</p>		<p>cialtjänsten. Ungdomar som bevittnat våld talade hellre med någon person utanför familjen. De ungdomar som var av annan etnisk härkomst än svensk valde att tala om våldet med en vuxen utanför familjen, oftast verksam inom någon organisation. En ungdom uppgav sig inte vilja tala med någon. Bland de ungdomar som bevittnat våld i nära relationer visar resultatet att det är mest tänkbart att vända sig till någon i skolan, följt av polis och socialtjänst. En ungdom skulle ej vända sig till någon och en annan ungdom skulle vända sig till en annan person.</p>
<p>8. Sjöblom, Yvonne; Strauss, Johanna & Tedhammar, Isabella Lara</p>	2011	<p>Tillfälligt uppbrott - unga berättar. Om att rymma eller kastas ut hemifrån</p>	<p>Syftet med denna studie är att undersöka hur ungdomar (17-24 år) som själva har erfarenhet av att ha rymt och/eller kastats ut hemifrån ser på och förstår uppbrottet hemifrån i Sverige. Syftet är också att undersöka hur ungdomarna ser på den hjälp och det stöd</p>	<p>Fokusgrupper och enskild intervjuer</p>	<p>Ungdomarna i vissa fall inte trodda när de söker hjälp. I andra fall blir de trodda men socialtjänsten väljer ändå att inte göra något åt ungdomens utsatta situation.</p>

			som de eventuellt fått i samband med uppbrottet samt vilken typ av hjälp som de efterfrågar.		
9. Hawkins, Joellen W.; Keet, Meredith; Pearce, Carole W.; Phalen, Jaime; Singer, Cristen & Willis, Danny	2010	Children Who Witness Violence: What Services Do They Need To Heal?	Syftet med fokusgrupperna var att få fram information om insatser som deltagarna tror kan vara till hjälp för barn, ungdomar och deras familjer i USA	Fyra fokusgrupper	Mammor till ungdomar som upplevt våld i familjen tyckte att gruppdiskussioner vore bra för ungdomarna. Ungdomarna talade om vännernas betydelse, och hur de önskar att bli bemötta med respekt. Deltagarna i fokusgrupperna noterade att barn som bevittnar våld behöver program som börjar i förskolan eller grundskolan och framsteg med barnens ålder för att hjälpa dem att he- las, resiliens, konfliktlösningstrategier och skaffa sig överlevnadsstrategier för att hantera störningar i deras liv
10. Lepistö, Sari	2010	Nuorten kokema perheväkivalta-malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä	Syftet är att lyfta fram ungdomars erfarenheter av familjevåld, deras välmående, överlevnadsstrategier och dess koppling i Finland. Tanken är också att göra en modell över ungdomar som upplevt familjevåld	Frågeformulär för en kommuns nionde klassister och intervjuer med fyra stycken 18 åringar och en 21 åring	Resultaten visade att fast familjevåld är förbjudet i lagen så är det rätt vanligt. De söker acceptans av människorelationer och anklagade sig själv för dåliga beslut. Ungdomarna sökte inte själv efter professionell hjälp utan använder olika slags överlevnadsstrategier. Främjande faktorer var b.la eget beslutfattande, po-

					sitiva tankar, talande, aktivt stöd och någon trevlig aktivitet.
11. Social- och hälsovårdsministeriet	2011	Slå inte barnet! Nationella handlingsprogrammet för att minska kroppslig aga mot barn 2010–2015	Syfte med forskningen var att utarbeta ett förslag till ett nationellt handlingsprogram för att förebygga och minska kroppslig aga mot barn i Finland	Nätbaserad webropol-enkät till barn och unga. 7- över 18	Respondenterna upplevde att de behövde mer information om sina rättigheter och önskade tillgång till mångsidig hjälp med hemvård och uppfostringsråd, särskilt för problemsituationer. Familjens privata angelägenheter upplevdes som så känsliga att de är svårt att tala om dem med utomstående
12. Ellonen, Noora; Fagerlund, Monica; Kääriäinen, Juha; Peltola, Marja & Sariola, Heikki	2013	Lasten ja nuorten väkivaltakokemuksien tutkimus 2013- Lapsiuhritutkimuksen tuloksia	Undersökt finska 6 och 9 klassisters erfarenhet av våld genom en rikstäckande undersökning i Finland	Elektronisk frågeformulär	Våld i syfte till uppfostring, har minskat tydligt. Våld emellan syskon var den vanligaste formen av våld i familjen. I familjer som ansågs vara fattiga enligt respondenterna, så hade upplevt mera våld i hemmet. Enligt resultat skulle respondenterna ha beredskap att prata med någon professionell inom sociala området. Respondenterna skulle hellre söka sig efter hjälp av en skolkurator eller skolpsykolog än läraren. Nionde klassisterna skulle helst söka hjälp av någon professionell utanför skolan.

Bilaga (3/3) Exempel på hur analysen har gått till

Tema	Kategori	Studie
<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Att professionellt möta och bemöta Stödjande verksamhet Ungdomens förhållningssätt till våldet Strategier för att hantera våldet Ungdomens relationer och sociala nätverk Förtroende för professionella inom det sociala området 	<p>‘He didn’t mean to hit mom, I think’: positioning, agency and point in adolescents’ narratives about domestic violence</p>
<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Ungdomens förhållningssätt till våldet Strategier för att hantera våld Våldets påverkan på ungdomarna 	<p>Adolescents’ experiences of coping with domestic violence</p>
<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Att professionellt möta och bemöta Professionellas resurser Konkret hjälp Stödjande verksamhet Ungdomens förhållningssätt till våldet Våldets påverkan på ungdomarna Ungdomens relationer och sociala nätverk Förtroende för professionella inom det sociala området 	<p>Engaging with children’s and parents’ perspectives on domestic violence</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp • Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> - Att professionellt möta och bemöta - Professionellas resurser - Konkret hjälp - Ungdomens förhållningssätt till våldet - Våldets påverkan på ungdomarna - Strategier för att hantera våldet - Ungdomens relationer och sociala nätverk - Förtroende för professionella inom det sociala området 	<p>Children's Descriptions of Participation Processes in Interventions for Children Exposed to Intimate Partner Violence</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp • Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> - Att professionellt möta och bemöta - Professionellas resurser - Ungdomens förhållningssätt till våldet - Våldets påverkan på ungdomarna - Ungdomens relationer och sociala nätverk - Förtroende för professionella inom det sociala området 	<p>Listen to Me! Children's Experiences of Domestic Violence</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> - Att professionellt möta och bemöta - Professionellas resurser - Konkret hjälp - Vill lära sig copingstrategier 	<p>Domestic Abuse Experienced by Young People living in Families with Alcohol Problems: Results from a Cross-European Study</p>

<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Ungdomens förhållningssätt till våldet Våldets påverkan på ungdomarna Ungdomens relationer och sociala nätverk 	
<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Att professionellt möta och bemöta Vill lära sig copingstrategier Ungdomens förhållningssätt till våldet Våldets påverkan på ungdomarna Ungdomens relationer och sociala nätverk 	En enda gång kan vara nog: En kvantitativ studie om gymnasieungdomars erfarenheter av våld och/eller våld i nära relationer
<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Att professionellt möta och bemöta Professionellas resurser Stödjande verksamhet Ungdomens förhållningssätt till våldet Våldets påverkan på ungdomarna Strategier för att hantera våldet Ungdomens relationer och sociala nätverk Förtroende för professionella inom det sociala området 	Tillfälligt uppbrott - unga berättar. Om att rymma eller kastas ut hemifrån
<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Att professionellt möta och bemöta Professionellas resurser Konkret hjälp 	Children Who Witness Violence: What Services Do They Need To Heal?

<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Stödjande verksamhet Strategier för att hantera våldet Empowerment Ungdomars förhållningssätt till våld Verktyg för att hantera sina känslor Ungdomens relationer och sociala nätverk Förtroende för professionella inom det sociala området 	
<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Att professionellt möta och bemöta Ungdomens förhållningssätt till våldet Våldets påverkan på ungdomarna Strategier för att hantera våldet Ungdomens relationer och sociala nätverk Förtroende för professionella inom det sociala området 	Nuorten kokema perheväkivalta-malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä
<ul style="list-style-type: none"> Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> Att professionellt möta och bemöta Konkret hjälp Ungdomens förhållningssätt till våldet 	Slå inte barnet! Nationella handlingsprogrammet för att minska kroppslig aga mot barn 2010–2015

<ul style="list-style-type: none"> • Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> - Ungdomens relationer och sociala nätverk 	
<ul style="list-style-type: none"> • Faktorer som bidrar till att ungdomar som upplevt familjevåld söker och mottar hjälp • Faktorer som påverkar att ungdomar som upplevt familjevåld inte söker hjälp 	<ul style="list-style-type: none"> - Att professionellt möta och bemöta - Professionellas resurser - Ungdomens förhållningssätt till våldet - Ungdomens relationer och sociala nätverk - Förtroende för professionella inom det sociala området 	<p>Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013- Lapsiuhritutkimuksen tuloksia</p>